

2020. november

due tannózó

válogatás a legjobb diáklapokból

 a facebookon is!

**MOSOM
KEZEIMET?**

**BIZTOSÍTSD
AZ EGÉSZSÉGED!**

**4+1 TETT
A FÖLDÉRT**

ÖRDÖG NÓRA

„A táncos vér mindannyiunkban ott rejtőzik”

NOVEMBERBEN

INDUL!

NAGY DIÁK

ZENEI

TESZT

TÖLTSD KI NOVEMBER 16-TÓL
A NAGYDIAKTESZTEK.HU OLDALON VAGY
TÖLTSD LE A NAGY DIÁK TESZTEK APPOT!

ZENÉS NYEREMÉNYEK TÖBBSZÁZEZER FORINT ÉRTÉKBEN!

Supported by:

AZ ÉV DIÁKFOTÓSAI

A DUE TEHETSÉGGUTATÓ DIÁKMÉDIA PÁLYÁZATÁNAK EREDMÉNYHIRDETÉSÉT IS A SAJTÓFESZTIVÁLON TARTOTTUK SZEPTEMBER 22-ÉN. ITT A LEGJOBB FOTÓSOK KÉPEIBŐL VÁLOGATUNK.

Major Gergő:

Az év diákfotósa, középiskola, 3. helyezett

Bodócs Szelina Elvagyódás – menekülés

Az év diákfotósa, középiskola, 2. helyezett

IMPRESSZUM • DUE Tallózó – Válogatás az ország diáklapjaiból

A DUE Médiahálózat és a DUE Médiaügynökség havilapja • 2020. november, XXII. évfolyam, 9. szám • Lapigazgató: Zala Orsolya • Főszerkesztő: Szalai Boglárka • Novemberi szerzőink: Barna Vivien, Bodor Julcsi, Bogdán Noémi, Kobl Adrienn, Lendvai Martin, Mérei Viktor, Novák Henrietta, Reisinger Márk, Szalai Boglárka, Velek Domonkos, Vida Zsanka • Kiadja a DUE Produceri Iroda Kft. és a Diák- és Ifjúsági Újságírók Országos Egyesülete • Levelezési cím: 1583 Budapest, Pf. 14. • Telefon/fax: +36 1 222 8213 • Hirdetésfelvétel: DUE Médiaügynökség, 1148 Budapest, Őrs vezér tere 11. • Tel.: +36 1 220 5844 • E-mail: due@due.hu • Honlap: www.due.hu • A DUE Tallózó olvasható az interneten is: www.duetallozo.hu

A tehetséges diákjárságokat és a DUE Tallózót a Nemzeti Tehetség Program, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, és az Emberi Erőforrások Támogatáskezelő támogatja.

Nyomdai előkészítés: ArtCentrum • Nyomda: Pauker Nyomda • Nyilvántartási szám: 3.4.1/89/1999 • ISSN 1585-5201 • Megjelenik évente nyolcszor. • A lapot a DUE Médiaügynökség terjeszti ingyenesen a DUE Rádió Országos Iskolarádió Hálózatának 350 iskolájában, és további 500 oktatási intézményben. • A DUE Médiahálózatban a diáklapot beküldő szerkesztőségek automatikusan hozzájárulnak az utánköléshez, a cikkek rövidítéshez, stílizálásához. • Az iskolajárságokból átvett publikációk tartalmaért a DUE Tallózó nem vállal felelősséget.

MATESZ
print-audit

Kiadványunk példányszámát
a Matesz hitelesíti
auditált adatok, hiteles média
<http://www.matesz.hu>

Kis odafigyelés az embernek, nagy megkönnyebbülés az emberiségnek

MAGYARORSZÁGON AZ ÉVENTE KELETKEZŐ ÉTELHULLADÉK MENNYISÉGE 1,8 MILLIÓ TONNA, MELYNEK EGYHARMADA A HÁZTARTÁSOKBAN TERMELŐDIK. A NEMZETI ÉLELMISZERLÁNC-BIZTONSÁGI HIVATAL 2019-BEN VÉGZETT FELMÉRÉSE ALAPJÁN FEJENKÉNT 65 KG ELKERÜLHETŐ ÉLELMISZERHULLADÉKOT TERMELÜNK, S BÁR EZ A SZÁM MÁS, SZÉLSŐSÉGESEN PAZARLÓ ORSZÁGOKBAN NAGYOBB, ÍGY IS KOMOLY KÖRNYEZETTERHELÉST OKOZ, ÖSSZESÍTVE 300000 TONNA FELESLEGESEN JELENTKEZŐ BIOLÓGIAI HULLADÉKOT.

A NÉBIH és az EU LIFE közösen elindított, *Maradék nélkül* elnevezésű programja azt a célt tűzte ki magának, hogy csökkentse ezeket a számokat. A projekt edukatív jellegű, a gyermekekkel is szeretné megismertetni a pazarlás elkerülésének praktikáit. Ennek egyik eszköze például a *Kisfilmek az ételpazarlásról* videósorozat, ahol hétköznapi példákon keresztül ismertetik meg a nézőkkel az ételhulladékok keletkezésének tényezőit, például tisztazzák az ételmaradékok fajtái közti különbségeket.

Az olyan növényi, állati részek, melyek emberi fogyasztásra nem alkalmasak, a keletkezésük nem megelőzhető, de a háztartásban nem feltétlenül hasznosíthatók, a nem elkerülhető ételmaradékok.

Amikor fogyasztásra alkalmas, ám ízlés vagy egészségi állapot miatt megmaradó ételmaradékokat hagyunk magunk után, például kenyérhéj, almahéj, csirkebőr, akkor a lehetségesen elkerülhető hulladékokat halmozzuk.

Akkor beszélünk ételmaradékpazarlásról, ha az elkerülhető ételmaradékok mennyiségét növeljük. Felmérések alapján legnagyobb arányban készleteket pazarolunk, ezt követik a pékáruk, majd a zöldségek és gyümölcsök. Ennek elkerülése érdekében figyelniük kell a helyes tárolási körülményekre, a tányérunkra kiszedett étel mennyiségére, a lejáratási időkre.

Végeztek már kutatást hazánkban azzal kapcsolatban, hogy milyen okok állnak a

háztartásbeli ételmaradékpazarlás mögött. A tapasztalatok alapján a rutinszerűen végzett rossz szokások miatt pazarolunk többet, melyek közül a legjellemzőbb az, hogy túl nagy mennyiségű ételt készítünk, ami aztán nem fogy el.

Ismerős az iskolai menzáról, hogy húsvét után mindig sonkás kocka volt az ebéd? Ezt a megoldást újrafeldolgozásnak hívjuk, hiszen egy megmaradt fogást, a húsvéti sonkát rövid időn belül felhasználjuk egy új fogás, a sonkás tészta elkészítéséhez. Ezt a lehetőséget használjuk ki akkor is, ha a szikkadt zsemlemből mákos gubát, vagy a pörköltből a hortobágyi húsos palacsinta töltelékét készítjük el. A maradéknélkül.hu weboldal Praktikák részlegén számos hasonló ötletet böngészhet végig!

Az ételmaradékok esetében fontos megkülönböztetnünk a fogyaszthatósági és a minőségmegőrzési időt. Ez utóbbit hosszabb ideig eltartható készítményeken találunk, így a konzerveken, rizsen, fagyasztott ételeken, gabonatermékeken. A minőségmegőrzési idő lejártá után saját felelősségre egy rövid ideig még fogyaszthatjuk ezeket a termékeket, számolva azzal, hogy veszítettek minőségükből.

A gyorsan romló ételek, például tejtermékek, húskészítmények, pékáruk rendelkeznek fogyaszthatósági idővel. A rövid lejáratú idő feltüntetése kötelező ezeken az ételmaradékokon, a jelzett időpont után a terméket forgalmazni tilos, elfogyasztani sem minden esetben ajánlott, hiszen megbetegedéshez vezethet.

A FIFO, azaz first in, first out elvet követve megelőzhetjük, hogy lejárt szavatosságú ételt fogyasszunk. Ennek alkalmazásakor ugyanis a legrégebben a háztartásban lévő terméket használjuk fel először, s csak aztán nyitjuk meg az újat.

Az ételmaradékok-hierarchia rangsorolja a felesleg feldolgozásának a módszereit. Ez alapján a legjobb megoldás, ha megelőzzük vagy hatékonyan csökkentjük az ételmaradékok mennyiségét. A következő lépéscsoportok, hogy a létrejött maradékokat továbbra is emberi fogyasztásra ajánljuk fel, ezt követi, ha társállat takarmányozásra továbbítjuk, biotüzemanyagként vagy komposztként használjuk fel. A végső eset, ha a kommunális hulladékgyűjtőbe juttatjuk a megmaradt ételmaradékokat.

A „mindkét fél jól jár” elve alapján nemzetközi szinten számos ételmaradékmentő projektet dolgoztak ki az elmúlt években, melyek segítségével emberi fogyasztásra továbbíthatók maradék ételek.

Az egyik legkorábbi kezdeményezés a 2012-től működő Foodsharing okostelefonos app, mely felületén keresztül egy térképen kereshetünk és vásárolhatunk kedvezőbb áron privát vagy akár éttermek, pékségek, rendezvények által megosztott, szavatosságú idő lejártá előtt álló termékeket és ételfelajánlásokat.

Hasonlóan ingyenes, a skandináv országokban és Nyugat-Európában elterjedt applikáció még a Too Good To Go, a ResQ. Ez utóbbi alkalmazásban még

FORRÁS: [HTTP://MARADEKNEKUL.HU/GRAFIKAK/](http://maradeknelkul.hu/grafikak/)

Ételmaradékok tárolása

KÜLÖNBÖZŐ ÉTELTÍPUSOK AJÁNLT TÁROLÁSI IDEJE

ÉTEL TÍPUSA	TÁROLHATÓSÁG HŰTŐSZERÉNYBEN (2-3°C)	TÁROLHATÓSÁG FAGYASZTÓBAN (-18°C)	MEGJEGYZÉS
Húsleves Levesek általában	1-2 nap 2-3 nap	2-3 hónap 4-6 hónap	Fagyasztáshoz a húst és a zöldségeket külön edénybe tegyük.
Főtt húsok Sült csirke Húsos ételek	2-3 nap 3-4 nap 3-4 nap	2-3 hónap 4 hónap 2-3 hónap	A gyorsabb hűlés és a környező újrafelhasználás érdekében több kisebb részre darabolva érdemes eltenni.
Pörköltök Szósok és szósos-húsos ételek	2-3 nap 1-2 nap	4-6 hónap 2-3 hónap	A szószból a zsír különválasztva, de a fellemelegítés után újra homogén állagot kapunk.
Szósos tésztaétel Főtt tészta (magában)	1-2 nap 3-4 nap	1 hónap -	A főtt tészta fagyasztása nem ajánlott.
Pizza	2-3 nap	3 hónap	-
Szendvicsek	2-3 nap	1 hónap	-
Főtt kemény tojás Kaszinótojás Tojásos ételek	5-7 nap 2-3 nap 3-4 nap	- - 1 hónap	A fagyasztás nem ajánlott. A fagyasztás nem ajánlott.
Saláták sonkával, csirkehússal, tonhállal	3-4 nap	-	A fagyasztás nem ajánlott.
Rakott ételek	1-2 nap	1 hónap	-
Sütemények és piték	1-3 nap	4-6 hónap	A sütemény jellegétől függően rövidülhet ez az időtartam – habos sütemények esetén 1-2 nap.
Gofri, fánk	4-5 nap	1 hónap	-

Magyarázat a süteményekkel kapcsolatban:

A sütemények tárolásánál fontos megjegyezni, hogy az átlagos 1-3 nap hűtve tárolás a habos, vajkrémes süteményeknél 1-2 napra csökken. Ezeket a termékeket nem érdemes fagyasztani főként tej és tejszín tartalmuk miatt. Piskótákat, egyéb cukrász- és péksüteményeket akár több hónapra is fagyasztóba helyezhetünk minőségromlás nélkül.

kézműves kávézók megmaradt készleteit, alapanyagait is megmenthetjük. Az Etepetete alkalmazás segítségével pedig bio termelőktől hozhatunk el friss, ám „csúnya” zöldségeket és gyümölcsöket.

Nem kell azonban messzire menni ahhoz, hogy ételmentők legyünk: már Budapesten is lehetőségünk van erre, a Munch.hu elnevezésű startupnak köszönhetően. A magyar egyetemisták által indított projekthez folyamatosan csatlakoznak vendéglátóipari egységek. A kedvezményesen értékesített, érintetlen és jó minőségű munchokat, azaz ételadagokat itt is egy

okostelefonra tölthető app segítségével lehet lefoglalni, kifizetni, majd egy megadott időszámban átvenni az étteremben.

Ha komposztálunk, az anyatermészetbe forgatjuk vissza a szerves hulladék egy részét, mely így nem a kukában végzi. A folyamat során korhadással, biológiai oxidáció és földlakó élőlények segítségével humuszszerű anyag keletkezik, melyet felhasználhatunk tápanyagként a növények ültetésekor. A komposztálóba kerülhet zöldség- és gyümölcshéj, tojáshéj, kávézacc, teafű, természetesen anyagokból, fából vagy bambusból készült tárgyak. Jó azonban, ha

nem dobjuk a komposztálóba a húst, főttételt, tejterméket vagy bármit, amit romlott.

A kertés házban élőknek könnyű dolga van a komposztáló kialakítása szempontjából, de már beltéren is van lehetőség ilyen formában gyűjteni a szerves hulladékokat. Antal Éva, azaz a Vászonszakoslány nemrég egy Youtube-videóban az alapoktól foglalta össze, mire van szükség a komposztáló kialakításához, mire kell figyelni a kültéri és a házon belüli komposzt tárolásánál, sőt, egy appot is ajánl, amellyel komposzt gyűjtő, és nagyobb kültéri komposztálóval rendelkező emberek egymásra találhatnak.

(Novák Henrietta)

Mosom kezeimet?

KISKORUNKBAN VALÓSZÍNŰLEG MINDANNYIUNKNAK SOKSZOR ELMONDTÁK, HOGY KEZET MOSNI FONTOS. BÓLOGATTUNK, MEGÍGÉRTÜK, HOGY IGEN, RENDESEN MEG FOGJUK MOSNI, ÉS HOGY NEM FOG KIMENNI A FEJŰNKBŐL, DE AZTÁN VALAHOGY MÉGISCSAK KIMENT A FEJŰNKBŐL. ELÉG SOKUNK FEJÉBŐL MENT KI, HOGY KEZET MOSNI EGYÁLTALÁN KELL, SZAPPANNAL, RENDESEN, ÉS NEM 5 MÁSODPERCEN KERESZTŰL. AZ PEDIG, HOGY HOGYAN KELL IGAZÁN RENDESEN KEZET MOSNI, ELÉG SOKUNKNAK SOHA NEM IS VOLT A FEJÉBEN, HISZEN NEM TANÍTOTTÁK MEG. CSAK MOST, HOGY VILÁGSZINTEN TÖBB TÍZEZER EMBER HAL BELE A LEGÚJABB VÍRUSBA, KEZDTÜK EL MEGOSZTANI A VIDEÓKAT ÉS KÉPEKET A RENDES, TELJES KÉZMOSÁSRÓL.

Mörk Márta, Alternatív Közgazdasági Gimnázium, Budapest
Az év diákújságírója, 2. helyezett

Én is tisztességes higiéniai nevelést kaptam. Anyám mindig rám szolt, ha látta, hogy szappan nélkül mosom meg a kezeimet, vagy épphogy csak összedörzsölöm a tenyeremet a csap alatt. Ha láttam, hogy a nyilvános vécében valaki a vécézés után kézmosás nélkül megy ki az ajtón, undorodva néztem rá. Majd kinyitottam a csapot, betartottam a kezeimet a víz alá 5 másodpercig és elzártam a csapot. Ezáltal felsőbbrendűnek és tisztának éreztem magamat, és a kezeimet lerázogatva kivonultam a mosdóból. Igen, a szüleim tanítása ellenére nagyon sokszor nem használtam szappant; néha azért, mert nem volt, néha azért, mert egyszerűen lusta voltam.

Aztán tavasszal megjelent a koronavírus-járvány. Eleinte egy kicsit féltem, aztán valahogy megnyugodtam a nagyon

alacsony halálzási arányok láttán. Persze olvastam, hogy a legjobb védekezés, ha az ember rendszeresen mossa a kezét és nem nyúlka az arcához. Nem gondoltam, hogy nekem ez problémát jelentene; hiszen vécéhasználat után mindig megmosom a kezeimet, és ha hazaérek, általában akkor is. Általában. Ha az iskolába beérek, akkor már nem biztos. Sőt, szerintem elég kevésszer mentem el kezét mosni az iskolába való beérés után, pedig én általában a suliban reggelizek, ott eszem meg a szendvicseimet és iszom meg a kávémat. Mégsem mostam kezeimet, még ha kapaszkodót fogtam előtte a buszon, akkor se. Elég sokszor előfordult olyan is, hogy a boltban vettem valamit enni, és azt rögtön utána kibontottam és enni kezdtem, kézzel, pedig előtte pénzt fogtam meg. Igazából fel se merült bennem, hogy ezek a dolgok

olyan nagyon koszosak lennének. Persze tudtam, hogy azok; ha megkérdeznék, nyilván elmondom, hogy a buszon a fogódkodók, amiket mindenki megfog, nem a legtisztábbak, és hogy a pénz még annál is koszosabb; de valahogy nem jutottak el teljesen a tudatomig. És hát én mostam kezeimet. Mindig is mostam kezeimet, vécézés után, vagy ha nagyon koszos lett a kezem, pl. festékes. Amikor – már a koronavírus idején – egy kézmosásról szóló cikkbe beágyazva láttam a WHO által elismert, rendes, hatékony kézmosást bemutató videót, nem néztem meg, mert elég nevelésesnek tartottam. Tudom én, hogy kell kezeimet mosni! Még ha nem is mosok egészen rendszeresen kezeimet, mert sokszor csak leöblíttem a kezeimet, szappan nélkül és rendszeresen kezeimet mosni meg szappannal kell, akkor is tudok, ha éppen akarok.

Mikor a koronavírus már rég elérte Magyarországot, és bennem is – gondolom sok más emberrel együtt – végül felmerült, hogy vajon hogy kell tényleg rendesen kezét mosni, végre megnéztem a körülbelül három perces videót. Hát kiderült, hogy én még életemben egyszer sem mostam rendesen kezét. Nem voltam lesokkolva vagy ilyesmi, csak viccesnek tartottam a dolgot. Meg elég viccesnek tartottam azokat a dolgokat is, amiket a videóban csinált az emberke; összekulcsolt kezekkel megmosta az ujjak belső oldalát, meg összetett ujjakkal megdörzsölte a tenyere belső oldalát, külön megmosta a hüvelykujjait és ilyesmi. Elég bizarrnak is tűnt. Szerintem senki nem mosott így kezét – gondoltam. Akkor most senki nem mos rendesen kezét?

Anyukám azt mondta, hogy a nagymamám így mosta mindig is a kezeit, lehet nem

pont úgy, ahogy a videóban mutatták, de alaposan, az ujjai között is, meg ilyesmi. Az ő apja állatorvos volt, úgyhogy lehet, hogy azért. Gondolom, hogy az orvosoknak, akiknél a higiénia tényleg rettenetesen fontos, megtanítják, hogy kell ezt a rendes kézmosást csinálni, nagyanyám pedig innen tanulta. Akiknél a higiénia tényleg rettenetesen fontos. De mégis, mikor, hol, kiknél nem rettenetesen fontos a higiénia?

Nekem, úgy látszik, annyira nem. Még most sem pont úgy mosom a kezem, ahogy elvileg kéne. Bár most már általában odafigyelek arra, hogy az ujjaim között is megdörzsöljem a bőröm, elég szappant tegyek a kezemre és ilyesmi. Erre most kezdtem el ügyelni, néhány hete, amikor már a koronavírus rég itt volt Magyarországon. Magamban mindig

mulattam magamon, hogy milyen vicces már, pont most kezdtem el rendesen kezét mosni, most, hogy már egy világméretű járvány van. És még most sem mosom ténylegesen rendesen a kezeimet. Valószínűleg nagyon sokan mások is vannak ezzel így. Most, hogy világméretű járvány van, elkezdenek nagyon odafigyelni a kézmosásra. Rendesen, szappannal, és kézfertőtlenítőt is gyakrabban használnak. Ezelőtt nem így tettek. És amikor a világméretű járvány elvonul, és feltalálják a gyógyszert vagy az oltást, és ennek a sok marhaságnak mind vége lesz, vajon ugyanúgy visszatérnek-e a régi szokásaikhoz és a felületes kézmosáshoz? Valószínűleg igen. Nem mindenki, de nagyon sokan szerintem igen. De miért? Mert az emberek hülyék, magamat is 100%-ig beleértve. Én is borzasztó hülye és ignoráns vagyok. Amikor az iskolánkban kitétek minden egyes mosdóba fertőtlenítőszert, hogy mossunk azzal kezét, és mellé egy papíron kitétték a helyes kézmosás lépéseit, amiket a videóban is láttam, nagyjából csak legyintettem. Sohasem használtam a kézfertőtlenítőt, csak akkor, amikor már nem volt szappan. Mondjuk előtte sokszor szappant sem használtam, úgyhogy már a szappan is előrelépés volt. Ami pedig a helyes kézmosást ismertető papírt illeti, szerintem rá se néztem.

Gondolkodtam, vajon azért van-e ez, mert nem mosunk kezét. Nyilván nem én vagyok/voltam az egyetlen flegma, rendes kézmosásra fittyet hányó, lusta ember, aki úgy érezte és még mindig eléggé úgy érzi, hogy nincs neki ideje 30 másodpercig kezét mosni. Ez a legostobább dolog a világon, mi az, hogy nincs 30 másodpercet kezét mosni? Mégis így érzem.

Na de ha nem én vagyok az egyetlen, és valójában elég sok ember, elég sok országban nem mosta eddig rendesen a kezét, és ezután sem fogja, akkor lehet, hogy ezért vagyunk ott, ahol vagyunk? Nos, valószínűleg nem ez az egyetlen ok, de ez is benne van a dologban. Én biztos vagyok benne, hogy az általános higiénia, illetve annak hiányosságai belejárzanak a járvány terjedésébe.

(A cikk márciusban készült.)

4 + 1 tett, amit megtehetsz a Földért

A KÖRNYEZETVÉDELEM ÉS BOLYGÓNK MEGÓVÁSA AZ EMBERISÉG ÖRÖKÉRVÉNYŰ TÉMÁIHOZ TARTOZIK, NAPJAINKBAN PEDIG A KÖRNYEZETTUDATOSSÁG MÉG NAGYOBB HANGOT ÉS JELENTŐSÉGET KAPOTT – GONDOLJUNK CSAK A VIZEINK ÉS A LEVEGŐ SZENNYEZETTSÉGÉRE, A GLOBÁLIS KLÍMAVÁLTOZÁSRA, A TENGERSZINT EMELKEDÉSÉRE, AZ ÉLŐVILÁG PUSZTULÁSÁRA VAGY A FOLYAMATOS ERDŐTŰZEKRE. MINDEZ IGEN FÉLELMETESNEK HANGZIK, MERT FÉLELMETES IS. DE FÖLDÜNK MÉG KÖZEL SEM A VÉGSTÁDIUMBAN VAN. HA NEM IS ÉLSZ 100%-OS ÉS SZIGORÚ „ZÖLD” ÉLETTET, DE AZ ALÁBBI PONTOKAT ÜGYESEN BETARTOD, MÁRIS FONTOS LÉPÉSEKET TETTÉL MEG A BOLYGÓ VÉDELMEBEN.

Doman Flóra, Szent Imre Katolikus
Általános Iskola és Gimnázium, Szécsény
Az év diákújságírója, 1. helyezett

1. MŰANYAG HELYETT ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK:

Nap mint nap előfordul, hogy kiszaladunk a büfébe vagy a közeli kisboltba egy literes üdítőért vagy vízért, mellé pedig veszünk egy péksütit vagy egy szendvicset. Mindezzel még eddig semmi probléma nincs, az energia pedig kifejezetten kell egy igen hosszú és dolgozatokkal teli nap során. Csakhogy ezeknek a termékeknek a jó részét mind PET-palackokba és műanyagzacskókba csomagolják, amik az egyik legsúlyosabb okozói környezetünk roncsolódásának, és amiket gondolkodás

nélkül abban a pillanatban eldobunk, amint kiürült a tartalma. Ezek helyett próbálj meg olyan termékeket vásárolni, melyek környezetkímélőbb anyagú csomagolásban vannak, a palackos frissítőkkel ellentétben saját kulacsba vagy pohárba kérd az italodat, esetleg, ha tudsz, otthonról rendszeresebben hozz magaddal aznapra ennivalót és innivalót.

2. VÁSÁROLJ OKOSABBAN!

Köztudott, hogy a hűsítő és az állattenyésztés jelentős mértékben hozzájárul a klímaváltozáshoz és az üvegházhatáshoz is. Napjainkban egyre elterjedtebb a

3. MELLŐZD AZ AUTÓT!

Ugye, milyen jól esik egy esős, borongós reggelen kocsival menni az iskolába, a munkába a szokásos busz vagy sietős gyaloglás helyett? Ez mind szép és jó, csak hogy az autók által kibocsájtott gázok nem tesznek jót az üvegházhatás vagy az ózonlyuk visszaszorításában tett kísérleteknek. És a sok-sok autó csak növeli a forgalmat, aminek mindannyian tudjuk, hogy melyek a következményei: balesetek, dugó, idegeskedés, késés és a többi. Ha nem laksz maratoni távolságra az iskolától/munkahelyedtől, válaszd inkább a sétát, vagy ha mindenképpen járművet kell alkalmaznod, legyen az autó helyett a villamos, vagy a busz, vagy a metró, vagy bármi más tömegközlekedési eszköz!

4. A TERMÉSZET LAKÓI IS SZÁMÍTSANAK!

Az állatvilág is nagy fenyegetésnek van kitéve. Rengeteg csodás faj egyensúlyozik a kihalás szélén, mert az embereknek feltétlenül kell a milliókat érő bundájuk, agancsuk, agyaruk, vagy, mert a nehezen lebomló szemét, amit hanyagul eldobtál, bekerült a természetes élőhelyükbe és csapdába ejtette őket. A növényzetünk pedig szörnyű veszélyeket él meg manapság – bizonyára Te is hallottál nemrég az Amazonas esőerdő pusztító tüzeiről, amit annyira felkapott az egész média, és még híres sztárok is posztoltak róla. Az egészséges élővilág nélkül elképzelhetetlen a Föld, legyen szó szárazföldről vagy tengerről. Nem kell kertésznek lenned ahhoz, hogy a kert végébe egy fát ültess, vagy szakértőnek, hogy kiállj az állatkísérletek betiltása mellett.

vegetáriánus és a vegán étrend követése, ami teljesen mellőzi a hús, illetve az állati eredetű ételeket. Persze, nagyon sokan vagyunk igazi „húsimádók”, és szerény véleményem szerint a szervezetünknek igenis szüksége van egy bizonyos mennyiségű húsról, de azzal mindenképpen jót teszel, ha egy héten legalább egyszer-kétszer húsmentes napot tartasz. Az új ruháid vásárlásakor pedig arra figyelhetsz jobban, hogy mely üzletekben vásárolsz, és hogy a ruhadarab, amit szeretnél, miből készült. A divatvilág, azon belül is a fast fashion brandek hatalmas szennyezést hagynak maguk után, mind a termékek előállításában, mind a pillanatnyi divat túl gyors váltakozásában. Tudom, hogy szeretnéd azt a felsőt, de valóban ér annyit?

+1 TERJESZD AZ „IGÉT”!

Végül, de korántsem utolsó sorban az is rendkívül számít, hogy elég komolyan veszed-e a helyzetet, hogy erre másokat is ráébressz. Sokan elutasítják a valós és igen ijesztő tényeket, és homokba dugva a fejüket folytatják további megszokott, de káros tevékenységeiket. Ne félj hangot adni a valóságnak! Merj kiállni a Föld mellett, és amellyel, hogy Te még igenis ezen a bolygón akarsz tisztességesen megőregedni. Mert a mi generációnk is megérdemli, hogy izgalmas kis történeteket mesélhessünk az unokáinknak sok-sok leélt év után. Mert egy ekkora feladathoz nem csak egy-két ember, hanem az egész bolygó népessége kell, mert mindannyiunk jövőjéről van szó.

LAPÁTTÖRVÉNY GYEREK MEDENCÉBEN: CSAPATBAN VAGY NÉLKÜLE?

LILA VOLT A NYARALÓS ÉLMÉNY, MINT A SZÁM AZNAP ESTE, A MEDENCE KLÓROS VIZÉBEN, AMELYBEN 4-5 ÉVES KORTÁRSAIM FEJÉT CSAPKODTAM A HOMOKOZÓ-FELSZERELÉSEMMEL. AZ ÉRZÉS MAGA IS HIDEG: ELTÜNTETNI MINDEN OLYAN ZAVARÓ TÉNYEZŐT, AMELY A NYUGALMAMAT HÁTRÁLTATJA. CSAK SAJNOS AZZAL NEM SZÁMOLTAM, HOGY MÁS GYEREKEKNEK IS PONTOSAN UGYANOLYAN JOGUK VAN A MEDENCÉBEN JÁTSZANI, MIINT NEKEM. ÉS NYILVÁN NEM TETSZETT, HA VALAKI A FÜLEMBE KIABÁLT, ESETLEG MÉG A LAPÁTOMAT IS ELTULAJDONÍTOTTA. AZ MEG VÉGKÉPP KIÚTOTTE A BIZTOSÍTÉKOT, AMIKOR SZEMBELOCSOLTAK, VAGY AMIKOR TÖRÖK MONDÓKÁKRA PRÓBÁLT TANÍTANI EGY HELYI KISFIÚ.

Dénes Petra, Babes-Bolyai
Tudományegyetem, Sepsiszentgyörgy
Az év diákújságírója, 1. helyezett

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy megpróbáltam velük tisztességesen megbeszélni a játékszabályokat, a legtöbben még bólogattak is, mintha minden tiszta és világos lenne. Az egyetlen probléma ott lehetett, hogy a kicsi medence minden állampolgára más nemzetiségű volt, így a kommunikáció nem ment kifejezetten egyszerűen. Persze ezt akkor én nem tudhattam, hittem benne, hogy az anyanyelvemet mindenki megérti majd. Nyilván nem számítottam arra, hogy többszöri felszólítás és figyelmeztetés ellenére is lesznek olyanok,

akik megbokszolnak, szembefröcskölnek vagy csak rakoncátlan óvodás módjára mellém vizelnek a medencében. Ekkor tudatosult bennem, hogy drasztikusabb megoldásokhoz kell folyamodnom, mert ez így senkinek sem lesz kellemes.

Hirtelen felindulásból elkövetett lecsapás volt az első, zsigerből koppant a lapátom az idegesítő bolgár kislány fején. Nem volt ez akkora nagy fizikai terror, csupán szembesítés, hogy a medence nem tűri el, ha valaki kirívóan viselkedik. Mintha a világ

összes szemetét zúditották volna rá, úgy futott ki üvöltve a medencéből, egyenesen a szülei karjába. Pár perc múlva már a hotel felé tartottak, így bizonyosodtam meg afelől, hogy jó megoldást választottam a többiek elüldözésére. Aztán ahogy egyre inkább

előjött a gyerekekből a rosszabbik énjük, úgy kapták sorjában a kiutasító lapátütést a fejükre. Persze azért nekem sem volt egyszerű feladatom, hiszen résen kellett lennem, a szüleim ne hogy észrevegyék mesterkedéseim valamelyik pillanatát.

Tipikusan kijátszottam a rendszert, amikor rám néztek, mosolyogtam, mintha csak ennyi lenne a dolgom, amikor pedig anyukám újra elveszett kedvenc könyve cselekményében, apukám pedig újra belekortyolt jéghideg sörébe, én ismét akcióba léptem.

Egyre csak fogytak a konkurensok, az elmaradhatatlan sikerélmény a tetőfokára hágott. Hirtelen csak annyit vettem észre, hogy egyedül ülök a medencében. Ez a dolog anyukámnak is feltűnt, meg is kérdezte, hogy nem lehetséges-e, hogy egy másik helyszínen valamilyen szuper izgalmas gyerekfoglalkozást tartanak, és oda ment el mindenki körülöttünk. Én mindenesetre eljátszva a naivát mondtam anyának, hogy ha lenne is bármilyen esemény, én akkor sem szeretnék részt venni rajta. Persze egy kicsit furán nézett, de rám hagyta az egészet, mondván, hogy ha nagyon szeretnék, még maradhatunk egy kicsit. Ezen a "kicsi" szón is felbőszültem, hiszen egész délután azon dolgoztam, hogy megszerezsem a birodalmat. Anya azt mondta, lila a szám, úgyhogy hamarosan készülhetek kifelé. Legnagyobb örömömre persze, hiszen, mire elértem azt, amit szerettem volna, a körülmények olyannyira megváltoztak, hogy nem hagytak a szabadság érzésében lubickolni. Még könyörögtem egy sort, hogy hadd maradhassak, de nem igazán értem el számottevő sikereket. Meg azért az utolsó pár percben visszasírtam a török kisiút, inkább megtanultam volna a halandzsáit, mintsem, hogy egyedül búvárokodjak.

Ez az apró, de annál mélyebb jelentéstartalommal bíró életkép is bizonyítja, hogy a csapatszellemet igenis meg kell tanulni. Nem megy az annyira egyszerűen, főleg egy akaratos és elkényeztetett kislánynak, akinek a fejében soha nem volt lehetetlen. Mára már csapatjátékosnak tartom magam, akinek napokig tartó örömet szerez, ha a közös munkafolyamat végén valami egyedi alkotást teszünk le az asztalra. Persze metaforikusan ma is ott van a lapát is a kezemben, a különbség csak annyi, hogy sokkal magasabb a toleranciaszintem, viszont aki ezen kívül esik, annak ugyanúgy mennie kell.

FIZIKA A TINÉDZSERKOR HAJNALÁN

BELEGRAI DÁNIEL HETEDIKES KORÁBAN ISMERKEDETT MEG A FIZIKÁVAL, DE IGAZÁN A GIMNÁZIUMI TANULMÁNYAI KÖZBEN SZERETTE MEG, KÖSZÖNHETŐEN KIVÁLÓ TANÁRÁNAK, AKI ELINDÍTOTTA A TUDOMÁNY RÖGÖS ÚTJÁN. ÉS EZ A SZERETET EGÉSZEN A NEUTRÍNÓ KUTATÁSÁIG VITTE.

Kiskorában is érdekelte a világ működése, hogyan áll össze a nagy egész apró szegmensekből, de főleg a híres tudósok, fizikusok inspirálták, akik „áldoztak a tudomány oltárán”. Ezen kívül osztálytársai, barátai hasonló érdeklődési körrel rendelkeztek, ezért már kisgyerekként együtt tudott morfondírozni a többiekkel a szocializáció különböző terein.

A TUDOMÁNYÉRMÉNEK IS KÉT OLDALA VAN?

Saját bevallása szerint nincs olyan része a tudománynak, amit kevésbé érezne hozzá közelállónak, hiszen „a tudomány a mi életünk része, rólunk szól”. Ezért a tudásvágy erősebb, érdeklődési köre folyamatosan tágul és mindig nyitja tartja vitorlát a tudomány új szeleinek. Dani a tökéletességet szereti, nem keveri a komoly munkát a viccelődéssel, ezért állítása szerint még nem történt olyan eset, amikor rosszul sülték el a dolgok kutatás közben. A labor az a hely, ahol komolyan kell venni a dolgokat, nem fér bele, hogy az ember hibás döntéseket hozzon, ne figyeljen oda minden apró részletre. A fizika széles tudományág, nem lehet olyan egyszerűen lefedni, mindenkinek más áll közelebb a szívéhez. Dani kedvencei az asztrofizika, illetve a kvantumfizika. Saját elmondása szerint ezek foglalkoztatják a legjobban, illetve ezen ágak kutatásával tölti a legtöbb időt.

MEGMÉRETTETÉSEK A LABORON KÍVÜL

Dani idén kezdett el versenyekre járni, részt vett az IOAA-n, valamint elkezdett írni egy TUDOK munkát az extragalaktikus neutrínókról. Ars poeticája az, hogy nem a győzelem a fontos, hanem az a megszerzett tudás, melyeket a versenyeken elsajátíthat, mert ezeket máshol sokkal nehezebb magába szívni. Neutrínó? Extragalaktika? Igen, Dani ezzel szeretne foglalkozni a jövőben, célirányosan erre szeretne továbbtanulni és kamatoztatni a tudást, amit összeszed most és az elkövetkező években. Ez az egyik cél, amit kitűzött maga elé: mélyebben beleásni magát a fizika különböző területeibe. Dani elmondta: a neutrínó olyan speciális részecske, ami semleges, erős kölcsönhatás pedig nem mutatható ki vele kapcsolatban. Rengeteg kísérlet kapcsolódik hozzá, a fizikának olyan ágai használják, mint a napfizika, vagy a részecskefizika. Azt is tudni érdemes erről az anyagról, hogy tömege igen kicsi, és mozgásuk során majdhogynem elérik a fénysebességet. Hogy rá merjen mindenki lépni a fizika

útjára? Minden kezdet nehéz, de meg kell próbálni. Jó példák a híres tudósok. Vajon hol tartana most az emberiség, ha ők feladták volna? Lesznek pofonok, és Dani nem ígéri azt, hogy könnyű lesz. De megéri, a rögös út közben kinyílik a tudomány világa és a történelem részévé válnak a kiváló tudósok. Dani nem tudja megmondani, hogy hol látja magát 3 év múlva, a felgyorsult világban minden változik, így a fizika is, és ezért nem bocsátkozik találgatásokba. Halad előre és bízik saját megérzéseiben, illetve számításaiban.

(Méri Viktor, KGA)

„SZENVEDÉLY, TUDOMÁNY ÉS KEMÉNY MUNKA”

BELEGRAI DÁNIEL HETEDIKES KORÁBAN ISMERKEDETT MEG A FIZIKÁVAL, DE IGAZÁN A GIMNÁZIUMI TANULMÁNYAI KÖZBEN SZERETTE MEG, KÖSZÖNHETŐEN KIVÁLÓ TANÁRÁNAK, AKI ELINDÍTOTTA A TUDOMÁNY RÖGÖS ÚTJÁN. ÉS EZ A SZERETET EGÉSZEN A NEUTRÍNÓ KUTATÁSÁIG VITTE.

A KORAI KEZDET

Bálint először ötödikes-hatodikos korban természetismeret órán találkozott ezzel a tantárggyal. Tanára, Rudolf Mária javaslatára ment el egy fizikaversenyre. Itt történt az áttörés, ugyanis Bálint szerint érdekes volt ez a verseny és így utólag is jó döntésnek tűnik, mert a fizika nagyon széles körben alkalmazható tudományág. És mégis mi lehetett volna más ez a verseny, mint a Jedlik Ányos Országos Fizika verseny, ami ezután Bálint középiskolás éveit végigkísérte. No, azért nem kell félni a fiút, mert az évek során egy OKTV hetedik és egy hatodik helyezéssel is büszkélkedhet. 2016 más szempontból is eredményes volt, hiszen csapatával második helyezést értek el a Bolyai matekversenyen.

IZZAD AZ AGY

Sokan hiszik azt, hogy a tudományos versenyek semmiben nem hasonlatosak a sport megmérettetésekhez. Ez nagy tévedés, hiszen itt is rendszeres edzések vannak, csak itt épp nem lábra vagy felsőtestre, sokkal inkább agyra és memóriára vagy logikára.

„Egész gimni alatt versenyeztem és jártam olimpiai felkészítő szakkörre egy csomó okos emberrel. Ők mondták, hogy mennek a Cambridge-re, készültek a felvételre és láttam, hogy megcsinálható, hiszen ők is kijutottak. Nekem ez egy jó információs pont is volt. Itt igazából nincs külön fizika, természettudomány van helyette. Ahogy mennek előre az évek, úgy specializálódsz.

Én most fogom elkezdni az olvasást a disszertációhoz. Idén diplomázok, szeretném jól megcsinálni ezt az évet, majd kihagyni egyet, aztán doktorizni. Viszont öt évnél tovább nem érdemes előre gondolkodni, nem tudom mi lesz majd akkor.”

SOHA NEM KORAI

Disszertáció? Már most? Jogosan merülhet fel a kérdés, hogy nem korai ez még? Mivel folyamatosan változik a tudományos világ, új adatok és elméletek születnek, a válasz: nem. Egy alapos, minőségi disszertációhoz szükséges egy elmélyült, alapos kutatás és egy kristályosodott téma. Bálinthoz a kozmológia, a csillagászatnak egy speciális ága áll a legközelebb. Nem rest visszanyúlni a korai tudósok gondolataihoz, mint Einstein relativitáselmélete. „A disszertáció egy részecskefizika-projekt lesz és kapcsolódni fog a sötét anyaghoz. Vannak különböző elméletek arról, hogy mi az a sötét anyag. Sokak szerint már megtaláltuk volna a sötét anyagot, ha a

sötét anyag és a standard anyag közötti átjárás könnyű lenne. Van egy csomó elmélet, ami azt mondja, hogy ez az átjárás viszonylag nehéz, ebből kifolyólag, ha egy sötét anyag részecske létrejön és elrepül, akkor hosszú lesz az az ideje, ameddig visszaváltozik standard anyaggá. Ezért nem tudjuk megtalálni a jelenlegi detektorokkal. Én ebben a projektben szimulációkat fogok csinálni különböző modellekre” – meséli Bálint.

KEMÉNY MUNKA ÉS EGY KIS SZÓRAKOZÁS

Szabadidő? Egy kutató estében? Hát persze! Bálint éli a kollégiumi életet, ha lehet így fogalmazni, hiszen az egyetemi vizilabda csapatban játszik és mint mindenki, ő is beiktat néha egy csoporttársi bulit. Szeret zenélni, már a középiskolában is gitározott, és a hangszer időnként a kezébe kerül most is.

(Vida Zsanka)

SZABÓ TAMÁS JÁNOS : „AKKOR JÓ EGY TÉR, HA IDOMULNI TUD A HASZNÁLÓK IGÉNYEIHEZ”

SZABÓ TAMÁS JÁNOS DLA, A FINTA STÚDIÓ MUNKATÁRSA, AKINEK ÉPÜLETEI TÖBB DÍJAT IS ELNYERTEK, MESÉLT LAPUNKNAK AZ ÉPÍTÉSZETTEL VALÓ KAPCSOLATÁRÓL.

HOGY KERÜLT FINTA JÓZSEF MELLÉ TÁRSNAK?

Diplomamunkának egy nagyon nagy épületet terveztem. Nagyjából 60-70 ezer négyzetméter alapterületű volt, ami több mint tizenötszöröse egy átlagos diplomamunkának. Ekkoriban vált ki Finta József a Lakótervből, ami egy nagy szocialista állami vállalat volt. Ezt követően két nagy munkát vállaltak el egyszerre, a Bank Center és a Rendőrség tervezését. Új irodaként kerestek friss kollégákat, ezért megkeresték az egyetemem, ahonnan engem is ajánlottak, mondván, hogy mekkora léptékű házat csináltam diplomamunkának.

MILYEN A KÖZÖS MUNKA FINTA JÓZSEFFEL?

Most már 85 éves, és egészen elképesztő frissességben van az agya, úgyhogy el lehet képzelni, hogy 25 évvel ezelőtt mire volt képes. Emellett megvan benne az a

képesség, hogy elvárja a kollégáitól, hozzanak ötleteket, és elvárás volt az is, hogy az ő ötleteiről legyen véleményünk. Ez neki egy nagyon jó visszajelzés volt, és ez alapján választotta ki a legszorosabb munkatársait.

Én a Rendőrség tervezésére kerültem hozzájuk. Abban az időben más dolgokat is csináltak párhuzamosan, mint a színházalombattai templomot, és ezzel kapcsolatban figyelt fel rám először József. Én ugyan nem vettem részt a templom tervezésében, de CGI, 3D terveket – ami akkoriban újdonság volt – készítettem róla, és reggel az asztalán hagytam. Ezzel én voltam az első az irodában, aki ilyet készített. Nagyon tetszett Józsefnek.

MILYEN JELLEGŰ ÉPÜLETEKET SZERET A LEGJOBBAN TERVEZNI?

Én mindegyiket szeretem, és van, amit szeretnék, például templomhoz még nem volt szerencsém. Alapvetően szeretem a nagy házakat. Az egyetemen Radványi György

tanár úrnak volt az alapelve, hogy nagy házakkal kell elkezdni foglalkozni, hogy minél komplexebb gondolkodási módot sajátítsunk el, ami kisebb házaknál nem feltétlen jön magától. Viszont aki egy nagyobb házzal el tud bábni, az egy kisebbel is boldogul.

Emellett én nagyon szeretek lakásokat, házakat tervezni. Többlakásos lakóház tervezés például nagyon más műfaj, mert ott nem ismerjük, hogy ki fog ott lakni, és feltételezett élethelyzetekre kell tereket kreálni. Úgy kell kitalálni ezeket a lakóházakat, hogy tudjon idomulni az új igényekhez, mert 50-100 évre épülnek, ezért lesz saját életük. Szívmelengető érzés, mikor fölhívnak, hogy milyen lehetőségek vannak lakások összenyitására vagy éppen részválasztására, és a ház tud alakulni az igényeknek megfelelően.

Ennél egy jóval intimebb, szintén az egyik kedvencem, mikor családoknak tervezek házat, mert ez egy belsőleges kapcsolat.

MENNYIRE SZOKOTT ELMÉLYÜLT LENNI EZ A KAPCSOLATA A MEGRENDELŐVEL?

Egy családi ház kapcsolat mindig már-már barátság szintű. Borzasztó sok mindent megtudunk, akár egészen intim dolgokat, szokásokat, hogy ki miért úgy formálja a teret, ahogy. Azt a hibát viszont nem szabad elkövetni, hogy tollba mondják a házat, mert gyakran nem az a fontos, hogy ő mit akar csinálni, hanem hogy miért. Ha megértjük, hogy miért, akkor lehet, hogy jobb választ tudok adni, mint az, ami neki eszébe jutott. Ugyanis kétféle benyomásból élnek az emberek: ezt szerette meg, vagy nem tetszett neki. Nem feltétlen tudja megfogalmazni, hogy mi volt a baja a situációval, de ezzel kizár egy csomó jó lehetőséget. Viszont, ha el tudunk odáig jutni pszichológiailag, hogy mi volt a baj, mi zavarta, akkor lehet egy kompromisszumos megoldást találni.

Uttré
Doub

AZ EMBERI IGÉNYEKET SZOLGÁLÓ FORMÁK

ÖN MENNYIRE JÁR UTÁNA A HELYSZÍNNEK TERVEZÉS ELŐTT?

Azt szoktuk mondani – nem mi találtuk ki –, hogy van a hely szelleme, aki zsebregdelt kézzel flangál az építési helyszínen, és vele kell beszélni. Ha az ember kap egy tervezési feladatot, azzal kezdi, hogy kimegy, és megpróbálja megérteni a helyet, hogy az miért olyan, mik következnek az adottságaikból. De egyet nem szabad elfelejteni, hogy a hely szelleme nem objektív. Ez mindig egy visszhang, ami benned él az adott helyről, tehát ha egymás mellett áll öt építész, és nézi ugyanabban a napszakban, ugyanabban az órában ugyanazt a helyszínt, akkor öt különböző „hely szellemét” fogunk érezni.

MILYEN ÉRZÉSEKkel TÉR VISSZA A MÁR ELKÉSZÜLT ÉPÜLETEKBE?

Amit az adott pillanatban igaznak gondolunk, ez nagyon rövid időn belül is változik. Míg megtervezek egy házat, és míg megépül, igen gyakran eltelik 2-3 vagy még több év. Nyilván az ember változik, azért nekünk van egy olyan alapállásunk, amit Józseftől tanultunk, miszerint az építészet egy szolgálat. Az építészet célja, hogy beburkoljon egy teret, és olyan belső térré tegye, ami valamilyen funkciót befogad. A mi ötvenfős csapatunk abban hisz, hogy akkor jó egy tér, hogyha képes lekövetni a változásokat, idomulni tud a használók igényeihez, és ugyanakkor elég intuitív ahhoz, hogy gerjessze azt az életet, ami benne van. Ez a legjobb visszajelzés, mikor kimegy az ember, és látja az életet, amit nem tudunk 3D tervezőben modellezni. Mikor átadták a Ludovika új campusát, elmentünk a még üres épületbe, jó érzés volt, de nem lehetett összehasonlítani azzal, mikor visszamentünk pár hét múlva, és tele volt emberekkel. Ott ültek azokban a terekben, lépcsőkön, amit elképzeltünk, és ezzel új, saját életet kapott.

(Szalai Boglárka)

SZABÓ TAMÁS HISZ BENNE, HOGY AZ ÉPÍTÉSZET NEM ÖNCÉLÚ, HANEM ŐSI ÉVES FUNKCIÓJÁT SZOLGÁLJA KI EGY KIS MŰVÉSZETTEL FÜSZEREZVE.

Egyszerű, letisztult és modern. Ezekkel a szavakkal lehetne röviden megfogalmazni Szabó Tamás munkásságát. 1994-ben végzett a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudomány Egyetem építészet mérnök karán, ahonnan közvetlen út vezetett a Finta József által alapított építész iroda berkeibe. A doktori iskolát Pécsen végezte el, napjainkban többek között a Magyar Művészeti Akadémia és a Magyar Építészeti Kamara tagja is.

Azt vallja, hogy az építészet célja évezredek óta a társadalmi igények kielégítése a rendelkezésre álló mérnöki tudással és művészeti színvonalal. Elsődleges számára a használókkal való kommunikáció, és a tér megfelelő leképzése.

Olyan épületek kötődnek a nevéhez, mint a sokak által napi szinten látogat WestEnd MÁV utascarnok, ami 1999-ben készült el. Minden épülete közel áll a szívéhez, de három, számára nagyon más érzést keltő épület az Endrődi utcai villa, amire a beruházóval az építés során kialakuló szoros kapcsolata miatt gondol vissza pozitív emlékekkel. Emellett a K&H Bankcsoport székházát és az új Ludovika Campust is kiemelten említi. A közös bennük, hogy Szabó Tamás számára a terek és az emberek kapcsolata miatt vált fontossá. Mivel a legfontosabb az építészetben az emberi igények kiszolgálása, így nem véletlen, hogy a legjobb visszajelzés számára, mikor élettelt töltődik a hely, amit korábban papírra vetett.

(SZB)

Hogyan biztosíthatod az egészséged?

AZ ÉLET KISZÁMÍTHATATLAN: AKÁRMILYEN TUDATOSAN TERVEZÜNK, NEM TUDHATJUK BIZTOSAN ELŐRE, HOGY MI FOG TÖRTÉNNI VELÜNK. A LEGTÖBB, AMIT TEHETÜNK, HOGY FELKÉSZÜLÜNK A VÁRATLAN HELYZETEKRE, NEHÉZSÉGEKRE IS. PÉLDÁUL ARRA, HOGY HIRTELEN EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSRA SZORULUNK. ILYENKOR JÓL JÖHET, HA VAN EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSUNK, VAGY TAGJAI VAGYUNK EGY EGÉSZSÉGPÉNZTÁRNAK. HOGY MIK EZEK, ÉS HOGYAN TUDNAK SEGÍTENI? ERRÓL BESZÉLTÜNK BALOGH LÁSZLÓVAL, A PÉNZÜGYMINISZTERIUM PÉNZÜGYEKÉRT FELELŐS HELYETTES ÁLLAMTITKÁRÁVAL.

Azzal mindenki tisztában van, hogy Magyarországon az egészségügyi alapellátást az állam biztosítja. Ennek kapacitása, lehetőségei végesek, így előfordulhat, hogy egy-egy speciális vizsgálatra csak hosszabb várakozás után kerülhet sor. Netán egy sokak által igényelt, vagy számunkra sürgős vizsgálatra lenne haladéktalanul szükségünk. Ekkor jó megoldás lehet a magánegészségügy: egy magánorvosi rendelő vagy egy magánkórház, magán diagnosztika. Ez viszont nagyon sokba is kerülhet. Hogy ne kellejen ilyenkor mélyen a pénztárcánkba nyúlni, segít például, ha van egészségügyi biztosításunk, vagy rendelkezünk egészségpénztári tagsággal. Ugyancsak segíthet olyan drága ügyekben, mint a fogpótlás vagy új szemüveg beszerzése.

Az egészségbiztosítás lényege, hogy finanszírozza, és ha kell, szervezi is a magánegészségügyi ellátásainkat. Ahogy köthetünk biztosítást utazáskor, vagy a lakásunkra, az autónkra, ugyanígy lehet több biztosítótársaságnál is egészségbiztosítást kötni. Ilyenkor egy rendszeres havidíj fejében nyújt biztosítást egy személy vagy akár egy egész család egészségügyi ellátására a biztosító. Az igényelt szolgáltatás körétől és minőségétől függ a biztosítás díja. Előre meg lehet, és meg is kell határozni, hogy milyen betegségekre, beavatkozásokra terjed ki, és milyen értékben fedezi a gyógyításokat az adott biztosítótársaság. Különböző csomagok közül lehet választani, ezek például tartalmazhatnak soronkívüliséget, különféle diagnosztikákat, személyes

orvosi konzultációt is. Persze csak a valóban szükséges, orvosi szakvéleménnyel alátámasztott kezelési igényeket fedik le a biztosító társaságok, és többnyire a szerződésben előre meghatározzák a vállalt költségek felső határát is. Tehát a biztosított személy havi díjfizetése ellenében a szükséges kivizsgálások és kezelések tényleges költségét téríti a biztosító az egészségügyi szolgáltatónak.

Ahogy a legtöbb biztosítás esetében, itt is érdemes először körülnézni a piacon, és összevetni és mérlegelni a különböző ajánlatokat. Az egyes ajánlatok között komoly árkülönbségek és különböző színvonalú szolgáltatások lehetnek. Ezek között segíthetnek eligazodni a biztosítási alkuszok.

„Lehet belőle orvosi vizsgálatokat, szolgáltatásokat, diagnosztikai műveleteket finanszírozni. Sajnos vannak már olyan diákok, fiatalok, akiknek ezekre is szüksége lehet. De ennél sokkal általánosabb, ha valakinek szemüvegre vagy kontaktlencsére van szüksége. Ezek is fizethetők az egészségpénztárból.”

Ugyancsak főként a fiatalokat érinti a fogszabályozás. Sok fiatal lány és fiú vágyik egészségesen rendezett, szép fogsorra, amihez gyakorta van szükség fogszabályozásra. Ez pedig igen költséges művelet, ami akár két-három évig is eltarthat. Sok család nem tudja megengedni magának ezt a kiadást, hisz többszázeges költségekről van szó. Az egészségpénztárban összegyűjtött pénz itt is rendkívül jól jöhet. De ugyanígy fizethetünk belőle akár gyógyszereket, gyógyászati segédeszközöket. Érdemes alaposan átnézni, és fejben tartani, mi mindenre használhatjuk a megtakarításunkat.

Az egészségpénztári tagság is a magánegészségügyi ellátást finanszírozza, csak szélesebb körben, mint az egészségbiztosítás. Az egészségügyi pénztári tagság egy olyan megtakarítási forma, amelyben kifejezetten egészségügyi célra gyűjtünk pénzt. Vagyis ugyanúgy a saját pénzünket költjük, csak szükség esetén nem kell egyből a zsebünk mélyére nyúlni, így használhatjuk a megtakarításunkat, de pl. gyógyszerek vásárlása vagy gyógytorna igénybevétele esetén is felhasználható.

Előnye még, hogy az adókedvezmény igénybevételével az egészségpénztár által finanszírozott egészségügyi szolgáltatás végső soron 20 százalékkal kevesebbe kerül nekünk, mint anélkül. És a pénztár kártyát is ad számunkra, így legtöbb helyen készpénz használata nélkül is fizethetünk!

A legtöbb egészségpénztár lehetőséget ad arra, hogy a közvetlen családtagok is kedvezményezettként jelenjenek meg. Így például apu pénztári megtakarításából fedezhető a gyermeke kontaktlencséje, vagy a nagyi gyógyászati segédeszköze.

„Az egészség mindennél fontosabb. Vannak olyan, sokszor váratlan költségek az egészséggel összefüggésben, amit a társadalombiztosítás egyáltalán nem, vagy korlátozottan finanszíroz, mint pl. a szemüvegek felírása esetében. Az egészségbiztosítások és egészségpénztárak ezeknek a költségeknek a fedezéséhez tudnak egyfajta segítséget nyújtani. Érdemes hát mindenkinek a saját körülményei figyelembevételével megfontolni, összehasonlítani a lehetőségeket, és a megfelelőt kiválasztani” – foglalta össze legfontosabbakat a beszélgetés végén Balogh László, a Pénzügyminisztérium helyettes államtitkára.

(Bodor Julcsi)

„Magyarországon számos biztosítási alku sz tevékenykedik. Ők sok biztosítóval állnak kapcsolatban, és képesek arra, hogy összehasonlító módon be is kérjenek számunkra különböző ajánlatokat a mi saját igényeink szerint. Ezért érdemes megfontolni, hogy a biztosítások kiválasztásánál és megkötésénél igénybe vegyük az alku szok segítségét” – tanácsolja Balogh László.

A helyettes államtitkár elmondása szerint egy másik lehetőség, hogy **egészségpénztári tagok leszünk**. Az egészségpénztár egy támogatott megtakarítási forma, melyben az erre a célra elkülönített saját számlán összegyűjtött pénzünket meghatározott egészségügyi célokra használhatjuk fel. Az egészségpénztári szolgáltatást önálló

jövedelemmel rendelkező személyek vehetik igénybe. Az ide az adott évben maximum 750 ezer forintos határig befizetett összeg 20 százalékat vissza is lehet igényelni a személyi jövedelemadónkból. (Az összeget – legfeljebb 150 ezer forintot – az éves adóbevallásunk elbírálása után automatikusan visszautalják az egészségpénztárba – csak jeleznünk kell a bevallás beadásakor, hogy mely egészségpénztárnak vagyunk a tagja.) Az adónkból visszakapott összeggel is gazdagodik az egészségügyi célra felhasználható megtakarításunk.

„A számlánkon összegyűjtött pénz aztán számos egészségügyi szolgáltatásra használhatjuk fel” – villantja fel a lehetőségeket Balogh László, a Pénzügyminisztérium helyettes államtitkára.

ÖRDÖG NÓRI:

*A táncos vér
mindannyiunkban
ott rejtőzik*

A MÓRAHALMI SZÜLETÉSŰ ÖRDÖG NÓRA MÁR HOSSZÚ UTAT JÁRT BE EDDIGI ÉLETE SORÁN. KÖZEL HÚSZ ÉVE DOLGOZIK MŰSORVEZETŐKÉNT, LÁTHATTUK AZ X-FAKTORBAN, AZ ÁZSIA EXPRESSZBEN, ÉS JELENLEG A NAGYSIKERŰ DANCING WITH THE STARS-BAN SZEREPEL. EGYSZERRE ANYA, FELESÉG, BARÁTNŐ, MŰSORVEZETŐ, VÁLLALKOZÓ, DE LEGINKÁBB NŐ, AKI MINDENHOL PRÓBÁLJA MEGÁLLNI A HELYÉT.

MIKOR DÖNTÖTTÉL ÚGY, HOGY A TELEVÍZIÓNÁL SZERETNÉL DOLGOZNI?

Még a középiskolában volt egy tanárnőm, Kovácsné tanárnő, aki Kazinczy szakkört tartott nekünk. Több Kazinczy versenyt vettem részt, még Kazinczy érmet is szereztem. Végig ott motoszkált bennem, hogy szívesen dolgoznék valami olyan dologgal, ami a színpadhoz köthető, de nem feltétlenül színészként. Viszont különböző rendezvényekre már középiskolás koromban elhívtak műsort vezetni. Tulajdonképpen a tévzésbe is így sodródtam bele, mert egy szegedi rendezvény után kért fel egy kis kábeltévé, hogy legyek a műsorvezetőjük. Nagyon megszerettem ezt a munkát.

MI VOLT EDDIG A LEGKEDVESEBB FELADAT/MUNKA A SZÁMODRA?

Erre nehéz válaszolni, mert szerintem egy ember akkor van jó helyen, ha mindig olyan feladatokat kap, amikért nagyon

tud lelkesedni. Így inkább azt mondom, hogy különböző mérföldkövek voltak a pályafutásomban, de mindegyik nagyon kedves a szívemnek. Kiemelném a Kölyökklubot, ami nagyon fontos három év volt az életemben, mert ott tanultam bele a szakmába igazán. Aztán jött a *Szombat esti láz*, mely átemelt egy másik ligába, ezzel kezdtem el élő show műsorokat vezetni. Nagyon szerettem az *X-faktort*, ami nagy dolog volt, hogy Magyarországra is megérkezett, és én szerkesztőként, illetve műsorvezetőként is benne lehettem. Majd amikor átkerültem a TV2-höz, a *Vigyázat, gyerekekkel vagyok!* című műsor volt az első, ahol nem csak műsorvezetőként emlegettek, hanem azt mondták, hogy ez az Ördög Nóri műsora, ami nekem óriási különbség volt. Az *Ázsia Expressz* pedig egy komoly családi kalanddá nőtte ki magát, és fontos részévé vált az életünknek. Most az *Újratervezést* forgatom, ahol olyan családoknak segítünk felújítani az otthonukat, akik

nem engedhetik meg maguknak. Valamint ott van a *Dancing with the stars*, mellyel visszatérhetek a tánc világába, és egy új szerepkörben lehetek a műsor részese.

ÚGY ÉRZED, HOGY SIKERÜLT MÁR MEGVALÓSÍTANOD AZ ÁLMODAT?

Mondhatnám azt, hogy álmaim életét élem, de igazából nem voltak ilyen típusú elképzeléseim. Mindig sodródtam a feladatokkal, és az új kihívásokat kerestem, ezáltal folyton lettek új álmaim is. A családommal szintén van még rengeteg tervünk, amiket folyamatosan próbálunk megvalósítani a lehetőségeinkhez mérten.

MESÉLNÉL A CSALÁDI VÁLLALKOZÁSOTOKRÓL?

A kisboltunk megnyitása nem egy előre megtervezett dolog volt, persze régóta volt egy elképzelésünk valami hasonlóról. A balatoni nyaralónk mellett állt üresen az a bolt, és a férjemmel úgy éreztük, hogy eljött a mi időnk, majd mi kicsinosítottuk és új életet lehelünk az üzletbe. A kisbolt sikerén felbuzdulva pedig elterveztük, hogy következő lépésként csinálunk egy webshopot.

PÁR SZÓVAL KÖRÜLÍRNÁD, HOGY MI AZ A DANCING WITH THE STARS?

Úgy gondolom, hogy a táncos vér mindannyiunkban ott rejtőzik, csak nem mindenkinek adatik meg a lehetőség, hogy megmutassa. A bulikban bárki tud táncolni, de az, hogy komoly koreográfiákat megtanuljunk, és előadjuk azokat, teljesen más. Rengeteg koncentrációt, felkészülést és izommunkát igényel. Szerintem ennek a műsornak az a sikere, hogy nézőként nagyon szeretjük látni, ahogy a kedvenceink teljesen nyakatekert, váratlan helyzetekben mutatkoznak be, amik mind a táncból adódnak. Itt végigkövethetjük a próbafolyamatot, mely során megmutatkozik őszintén a valódi személyiségük. Meg persze fantasztikus figyelemmel követni ezt a csillogó show műsort, amiben hétről hétre feltűnnek gyönyörű ruhák, szép dallamok, és ámulatba ejtő fényjátékok. A *Dancing with the stars* show a javából, melynek keretein belül a hírességek megmutathatják valódi arcukat, és őstehetségüket a táncban.

VÁRATLANUL ÉRT TÉGED, HOGY FELKÉRTEK A MŰSOR EGYIK ZSŰRI TAGJÁNAK?

Nem mondanám annyira váratlannak, mert ha valamiben hitelesen tudok véleményt

formálni, akkor az a tánc. Én is tíz évig versenytáncoltam, szóval van benne némi tapasztalatom. Nagyon örültem, hogy engem választottak, mert ez egy egészen más típusú feladat, mint amiket korábban csináltam.

MILYEN EGYÜTT DOLGOZNI A TÖBBI ZSŰRITAGGAL?

Nagyon-nagyon szeretjük egymást, hihetetlenül jófejek. Igazából felszínesen ismertem már közülük kettő embert korábról, Molnár Andráét és Schiffer Miklóst, de Kovács Gergely Csanáddal most találkoztunk először. Nagyon rendes, ahogy a többiek is. Még csak most szokunk össze, mondjuk az első pár adásnak úgymint erről kell szólnia. Tapasztalगतjuk a kémiát, ami közöttünk működik, de közben emberileg szerintem egy nagyon jó csapat vagyunk. Így mindig jókedvvel megyek oda szombatunként, és várom, hogy együtt csináljuk a dolgunkat.

MIT GONDOLSZ A VERSENYZŐKRŐL?

Itt nem egyforma eséllyel indulnak a párosok, és ezért fontos, hogy mi is önmagukhoz képest értékeljük őket, és a saját fejlődésüket vegyük figyelembe. Ott van például Pásztor Anna, aki egy tehetséges táncos, hihetetlenül jó adottságai vannak, zenészként nagyon jó ritmusérzékkel rendelkezik, és fiatal korában tanult is táncot, ezért az ő fejlődését nehéz összemérni egy kötöttebb izomzatú sportolóéval, mondjuk Noszaly Sanyival vagy Istenes Laciéval. Détár Enikő és Gelencsér Timi is mindig nagyszerű produkciót mutat be, az utóbbi az akrobatikus elemeivel még jobban emeli a műsor színvonalát. Horváth Tamás pedig hihetetlen maximalizmussal teszi oda magát minden egyes adásban, szóval azt hiszem, hogy minden hírességünk előtt le a kalappal, mert nagyon szépen és ügyesen dolgoznak, ezért hálásak lehetünk nekik.

MI VOLT EDDIG A LEGSZEBB PILLANAT A MŰSORBAN?

Szerintem az első show izgalma, amikor láttam a hírességeken, hogy túl vannak a koreográfiájukon, és ez megnyugtatta őket. Lekerült a vállukról valami nagyon komoly teher. Osvárt Andi táncában éreztem ezt a felszabadultságot, illetve még Marsi Anikóéban. Ezek nagyon szép pillanatok voltak. Gelencsér Timi slowfoxa a harmadik élő showban könnyeket csalt a szemembe, annyira elegáns és profi előadás volt.

(Bogdán Noémi)

Ő IS ONNAN RENDELT – AKKOR ÉN MIÉRT NE?

SZÁMOS ONLINE PIAC TÉR HÓDÍTOTTA MÁR MEG AZ EGÉSZ VILÁGOT, PÉLDÁUL AZ AMAZON, EBAY VAGY AZ ALIEXPRESS, A FACEBOOK MARKETPLACE-RŐL MÁR NEM IS BESZÉLVÉ. MIVEL MIND NAGY NÉPSZERŰSÉGNEK ÖRVEND, AZ EMBEREK BÁTTRAN MEGBÍZNAK BENNÜK. HISZ KIBEN MERÜLNE FEL A GYANÚ, HA MINDEN ISMERŐSE RENDEL ONNAN? ÁM EZ SEM FEKETE VAGY FEHÉR. SIKLÓSI MÁTÉ FOGYASZTÓVÉDELMI SZAKÉRTŐ AVATOTT BE MINKET A RÉSZLETEKBE.

Az online piacereken is megvan az a kockázat, mint a webvásárlások kapcsán bármikor. Főleg azért, mert ezeknél a nagy piacereknél fizikailag is egyre inkább eltávolodunk attól a ponttól, ahol a megvásárolható árucikkek a „piacra” kerülnek, így egyre több körülményre kell figyelnünk. Útközhetünk például nyelvi akadályokba, mert ahhoz, hogy megismerjük az alapinformációkat, szabályzatokat és leírásokat kellene részletesen átböngészniük, melyek többnyire csak angolul, vagy más idegen nyelven érhetőek el számunkra, holott ezekből derül ki, hogy milyen módon, milyen technikával, milyen feltételekkel adja el nekünk a terméket a kereskedő.

Az emberek nagy többsége az általános szerződési feltételeket magyar lapokon se olvassa el, de míg itthon legtöbbször azt kapjuk, amire számítunk, és ha nem, legalább az anyanyelvünkön vitázhatunk az eladóval, a külföldről való rendelés esetén ez korántsem ennyire egyértelmű. Minden ország más és más törvényeket hoz a kereskedelem területén is, ezért a szerződési feltételek alapos tanulmányozása itt különösen fontos! Siklós Máté fogyasztóvédelmi szakértő nem győzi hangsúlyozni, hogy mindig nézzünk utána a feltételeknek és az eladónak – itthon is, de külföldön különösen. Enélkül a külföldről rendeléskor könnyen meglepődhetünk azon,

hogy a megvásárolt árucikk egészen más formában érkezik meg hozzánk, mint amire számítottunk, viszont nem lehet ugyanúgy elállni a szerződéstől, mint itthon. Fontos megjegyezni, hogy ha az Európai Unión kívülről rendelünk, akkor a 14 napos elállási jog, azaz a visszaküldési jog már nem él!

Mit értünk meglepetésen? Például lehet, hogy azt látod egy amerikai vagy kínai webshopban, hogy 30 napig visszaküldheted hozzájuk a terméket, de ha mondjuk ez csakis eredeti, érintetlen csomagolású, használatlan termékekre vonatkozik, akkor ismét megkerülhetetlen akadályokba ütközünk, hisz nyilván kibontjuk a csomagot. Európában ebben a 14 napos időszakban ki is lehet próbálni a terméket. Még a legnépszerűbb online piacerek – beleértve az Amazont, az eBayt, vagy akár az AliExpress-t – sem európai feltételek szerint működnek, ezért erre érdemes mindig odafigyelni. Szerencsére többségben vannak az olyan cégek, akik a megbízhatóságra és a vásárlói elégedettségre törekednek, ezért korrektek a vevőkkel szemben, és szem előtt tartják az ő érdeküket is – tudtuk meg Siklós Máté fogyasztóvédelmi szakértőtől.

Az online piacerek másik nagy sajátossága, hogy mint az a nevékből is kiderül, ezek tényleges virtuális piacok, ezért a működésük is hasonló. Kicsit úgy is kell elképzelni,

mint egy piacot vagy üzletházat bármelyik nagy- vagy kisvárosban, ahol a kofák árulják a zöldséget-gyümölcsöt. A piacnak, az épületnek van egy üzemeltetője, aki lehet, hogy takarítja is azt, és van biztonsági személyzet, beszed valamennyi bérleti díjat az eladótól, hogy árulhassanak a saját asztaluknál, de neki a boltokhoz nincs köze. Tehát hiába keresnénk meg egy ÁSZF (Általános Szerződési Feltételek), formanyomtatványt az Amazon, eBay vagy Magyarországon például az eMag marketplace oldalakon, mert az értékesítés pontos feltételei az egyéni, kis boltokban találhatóak meg. „A tapasztalatok azt mutatják, hogy a kis vállalkozóknak ezen a téren szabad

kezet adnak a nagy üzemeltetők, így az adott ország szabályrendszerén belül szinte teljes mértékig ők döntenek el, hogy milyen feltételeket szabnak a vásárlóknak, hogyan döntenek az elállási jogról, a szavatosságról és a visszaküldésről” – mondta el Siklósi Máté a DUE Tallózónak. Persze vannak kötelező szabályok, melyeket el kell fogadniuk a vállalkozóknak, azonban sajnos nagyon ritkán ellenőrzik őket, hogy ténylegesen betartják-e azokat. A legtöbb ember a nagy nevekben bízik meg, és sokszor fel sem merül bennük a gyanú, hogy akár az Amazonon belül is előfordulhat hamis ajánlat, holott bárki beléphet ezekre az oldalakra, és árulhatja a saját cikkeit. Évek óta harcolnak azért a vásárlók jogait védő intézmények, hogy

szigorúbban vegyék a nagy online piacok az ellenőrzéseket, és jobban kiszűrjék a kártékony vállalkozásokat rendszerükből.

Nem is az a kérdés, hogy emberek tömegei miért használják ezeket a nem is egyértelműen biztonságos vásárlási felületeket, hanem sokkal inkább az, hogy a cégek miért teszik ezt. Egy kezdő vállalkozó, aki webshopot indít, százszor könnyebben jut vásárlókhoz, ha kihasználja a nagy

márkanevek reklámkampányait, hiszen világszerte bárki pár kattintással rábukkanhat a kínálatára. Így nem kell külön bajlódni a saját felülete szerkesztésével, pénzt költeni a reklámra, a brandépítésre, a vásárlói bizalom elnyerésére. Így mondhatjuk, hogy a fogyasztók sokszor nem is tudják, kitől vásárolnak. Vegyünk példának egy televíziós reklámot, ahol óriási betűkkel tárul elének az eMag márkajelzés, de csak a képernyő alján apró betűkkel olvasható az árucikk valódi származása. Vajon hányan olvassák el, mielőtt a telefonhoz nyúlnak? És hányan olvassák el, amikor a neten böngészve rendelnek abban a hiszemben, hogy ők az eMagtól vásárolnak?

Sokan úgy gondolják, hogy a fizetési mód megválasztásával megtarthatják az irányítást a vásárlás felett. Ebben is két álláspont van. Az egyik szerint az utóvétel a legbiztonságosabb, mikor megnézték, megérintették a terméket, készpénzben kifizetik azt, és kész is. De valójában nem szokták az emberek kikapni a futár kezéből a csomagot, hogy egyből ki is bontsák, így ők is csak később tudják meg, pontosan mit fizettek ki, és a pénzvisszatérítés ebben az esetben még nehezebb. Ellenben, ha bankkártyával fizetnek, ott van az ún. „charge back” szolgáltatás, mely felmerülő gond esetén bizonyos esetekben lehetővé teszi, hogy a vevő visszaigényelje pénzét a csomag átvétele után is. Persze megfelelő indokkal, bizonyos határidőn belül. Egyedi webáruházak esetén segítségünkre lehet a fizetéssel kapcsolatos kérdés eldöntésében, ha egy-egy bank hozzájárul az oldalon történő bankkártyás tranzakcióhoz, mert akkor biztosak lehetünk a vásárlás hitelességében – adott tippet Siklósi Máté fogyasztóvédelmi szakértő.

Összefoglalva: legyünk mindig nagyon körültekintők, és főleg nagyobb összegű vásárlás esetén jól gondoljuk meg, hogy kinek adunk ki pénzt a kezünkből. Mindig olvassuk el a szerződéseket, és ne arra figyeljünk, hogy mi milyen kiskaput találunk, amit a javunkra fordíthatunk, hanem keressük meg azokat, melyeket esetleg ellenünk használhatnak fel. És mindig olvassuk el a felhasználói tapasztalatokat, értékeléseket is!

(Bogdán Noémi)

KONCERT, MOZI, SZÍNHÁZ MIÉRT NE VENNÉM MEG A JEGYEKET A NETEN?

NEM KELL SORBAN ÁLLNI, NEM KELL KÉSZPÉNZZEL VACAKOLNI ÉS MÉG HÁZHÓZ IS JÖN. NAGYJÁBÓL EZZEL A HÁROM DOLOGGAL LEHET JELLEMEZNI AZ ONLINE VÁSÁRLÁST. NINCS EZ MÁSKÉNT A KONCERTEK ÉS A SZÍNHÁZAK ESETÉBEN SEM, SŐT, MÉG JOBB, HOGY A KÜLDEMÉNY IS EGYBŐL AZ E-MAILÜNKBEN LANDOL, A POSTÁST SEM KELL VÁRNI. A KEDVENC ELŐADÓNK BEJELENTI, HOGY KONCERTET AD, MI PEDIG AZ ELSŐ PORTÁLON MÁR ÜTJÜK IS BE A BANKKÁRTYÁNK ADATAIT, NEHOGY ELVIGYÉK AZ ORRUNK ELŐL A JEGYEKET. DE BIZTOS, HOGY ÍGY JUTUNK A LEGBIZTONSÁGOSABBAN BELÉPŐJEGYHEZ? SIKLÓSI MÁTÉ FOGYASZTÓVÉDELMI SZAKÉRTŐ VOLT A SEGÍTSÉGÜNKRE EBBEN A TÉMÁBAN IS.

ONLINE VAGY JEGYPÉNZTÁR?

Elsőre mindenkinek sokkal kényelmesebbnek és kényelmesebbnek tűnik egy online jegyirodában megvenni a koncert- vagy színházjegyét, hiszen manapság elég sok mindent ott intézünk, vásárolunk. Kevés kivétel van, amit kultúrafogyasztás terén nem lehet online és elővételben megvásárolni: így csak akkor kell sorban állni, ha mindenképp erre vágyunk, vagy szeretjük a személyes jegyvásárlás romantikáját.

Sorozatunkban többször kitértünk már arra, hogy a használati tárgyakat 14 napig még visszaküldhetjük, ha gondunk van a termékkel, a jegyek esetében viszont más a helyzet. A programokra szóló jegyek hasonlóak az online buszjegy vagy vonatjegy vásárlásához. Utóbbi esetben, ha felszállunk a vonatra kezünkben az e-jeggyel, leutazunk akár csak egy megállót, majd leszállunk, nem kérhetjük vissza a jegy árát. A koncertjegyek esetében is így kell elképzelni a szituációt, csak ott már a vásárlás pillanatában írja a jegyet a nevünkre az értékesítő oldal. Ebben az esetben tehát nem mondhatjuk vissza a jegyünket még egy nappal sem a vásárlás után, mert nem érvényes a 14 napos elállási jog – figyelmeztet Siklósi Máté.

MIRE FIGYELJÜNK, HA ONLINE VÁSÁROLUNK?

Szerencsénkre ma már rengeteg megbízható oldal létezik jegyvásárlásra, bárki kapásból tud mondani egyet fejből. Ennek előnye, hogy ezek az oldalak és szolgáltatók már figyelnek arra, hogy minél jobb és

átláthatóbb tájékoztatást adjanak nekünk a feltételeikről. Mi pedig használjuk ki ezt a lehetőséget, és vásárlás előtt tájékozódjunk!

Figyeljünk fokozottan az olyan oldalakra, ahol nem közvetlenül a jegyértékesítőtől vásárolunk, hanem közvetetten, magánszemélyektől, akik az adott oldalon értékesítenek jegyeket, mint például a ViaGoGo oldalon, vagy sok esetben a Facebook különféle jegyes csoportjaiban. Ha valakinek a feleslegessé vált jegyét vesszük meg, nézzünk és kérdezzünk utána a jegyek eredetének, hogy az eladó tudja-e igazolni, ő honnan vette a jegyet. Az e-jegyeknek megvan az a hátránya, hogy e-mailen akárhányszor el lehet küldeni, és bármennyit el lehet érte kérni, amit a vevő megad. Míg egy hivatalos jegyértékesítő oldal egy helyet egyszer értékesít, egy magánszemélynél nehéz ellenőrizni, hogy az adott jegyet nem adta-e már el másnak is. Ráadásul gyakran az eredeti ár többszörösét is kifizetheted egy ilyen „vizonteladónak”. Ha más feleslegessé vált jegyét veszed meg, tájékozódj arról is, hogy eredetileg mennyibe kerültek a jegyek, és gondold meg, biztosan kifizeted-e ezt az összeget. Az így vásárolt jegyek felára miatt sem reklamálhatsz sem a hivatalos jegyértékesítőnél, sem a rendezvény szervezőinél. A kevésbé ismert oldalakra, vagy személyekre ne legyünk restek rákeresni az interneten, utánanézni, részleteket megtudni róluk, vásárlói visszajelzéseknek utánanézni, mert nagyon szomorú, amikor a kapunál azt mondják, ezt a jegyet már felhasználták! – tanácsolja Siklósi Máté fogyasztóvédelmi szakértő.

MEGVENNÉM A JEGYEM, DE AZ ELADÓ RÁSZÁMOL MÉG EGY KIS ÖSSZEGET, KEZELÉSI KÖLTSÉG CÍMEN. EZ JOGOS?

Siklósi Máté fogyasztóvédelmi szakember szerint – bár a legtöbbünknek nem tetszik –, de jelenleg még igen. A jegyirodák jutalékos alapon működnek és általában ezt a jutalékot egészítik ki pár száz forinttal kezelési költség néven.

A hosszú távú cél mindenestre az, hogy az eladók úgy próbálják meg a termékeiket, azaz jelen esetben a jegyeiket értékesíteni, hogy az ne tartalmazzon különféle pluszköltségeket. Ebbe viszont nem tartozik bele a szállítási költség, hiszen ez csak egy opcionális megoldás, ráadásul a jegyek esetében nagyon ritka. Szinte minden jegyirodának van jegypénztára, ahol személyesen is fel tudjuk venni a jegyeinket, ha az e-mailos megoldás valamiért nem szimpatikus. A színházaknál pedig legtöbbször ez maga a színház, ahova később a kiválasztott darabra mennénk. Elsősorban azonban elektronikus jegyeket vásárolunk az interneten, amelyeket többnyire e-mailben kapunk meg, vagy letölthetünk egy megadott linkről. Ezek a jegyek kinyomtatva és mondjuk telefonon bemutatva is érvényesek.

VAN JÓTÁLLÁS VAGY GARANCIA EGY JEGYRE?

Ezekre a rendezvényekre nem érvényes, hogy ha nem tetszett az előadás, akkor visszaválthatjuk a jegyet. Ahogy az sem, hogy ha valamiért nem tudunk elmenni a programra, visszakérhetjük a pénzünket. Kivételet képeznek azok a koncertek, amelyen több fellépőt is ígérnek a szervezők, viszont végül nem jön el mindegyikük. Ezeknek a

hiányos vagy akár elmaradt előadásoknak az esetén élhetünk egy úgynevezett árleszállítási igénnyel, ami miatt a jegy egy részét vagy akár egészét is visszakaphatjuk. Az elmaradó előadások esetén általában automatikusan fel is kínálják a visszaváltást egy bizonyos időintervallumon belül, vagy másik előadással pótolják az elmaradtat.

ELMARAD A KONCERT, AMIRE MENNÉNK, HOGYAN LEHET A JEGY ÁRÁT VISSZAIGÉNYELNI?

Ha az előadás elmarad, jogszerűen jár vissza nekünk a pénz, hiszen önhibánkon kívül nem láthattuk azt, amiért fizettünk. Ezt a visszatérítést adott esetben a szervezői cég oldalán, vagy az erre kijelölt hivatalos oldalon tehetjük meg. Erről a szervezők mindig tájékoztatást nyújtanak. Jelenleg a járvány miatti veszélyhelyzetben a rendezvények korlátozottan megtarthatók. A tavasszal meghirdetett programokat vagy másik időpontra szervezték át, vagy teljesen törölték. Most is gyakori, hogy egy szűkebb létszámú programot, színházi előadást elővigyázatosságból betegség, vagy fertőzékenység miatt törölnek, így ha bármilyen rendezvényre van jegyed, figyeld a szervezők vagy az esemény honlapját, Facebook-oldalát: ott nyújtanak tájékoztatást, hogy alakul a program. Ha új időpontot hirdetnek, az eredeti időpontra szóló jegyek automatikusan érvényesek az újra, többnyire nem kell semmit tenned. Ha az új időpont nem megfelelő, akkor kérheted a jegyed visszaváltását. Ugyanez a helyzet, ha az előadást nem tudják pótolni: visszakapod a jegyed árát. Ennek mikéntjéről is tájékoztatnak a programok oldalai.

A MÁSODKÉZBŐL VÁSÁROLT JEGYEK ESETÉN IS MEGVANNAK EZEK A JOGAINK?

Rengeteg sportesemény, koncert vagy előadás előtt már napokkal láthatunk olyan embereket, akik az esemény Facebook-oldalán, vagy jegyes adok-veszek csoportokban próbálnak megválni a jegyüktől. Ha bárkitől kapunk vagy vásárolunk egy olyan jegyet, amivel az előadásra végül nem engednek be, akkor elesünk minden visszatérítési jogunktól. Ebben az esetben a szervező nem tehet semmit. Emiatt az eshetőség miatt is próbáljunk meg a lehető legmegbízhatóbb eladótól jegyet vásárolni az ismeretlen magánszemélyek helyett.

MIT TEHETÜNK A JEGYÜZÉREK ELLEN?

A közösségi média elterjedésével jelentősen megszorodtak azok a jegyüzérek, akik felvásárolnak nagy tételben jegyeket egy adott koncertre, majd ezeket sokszoros áron árulják. Azzal nem árt viszont tisztába lennünk, hogy fogyasztói jogaink kizárólag abban az esetben vannak, ha a hivatalos jegyeladótól vesszük a jegyeket. Ha jegyüzérek vagy csaló oldal áldozatai lettünk, akkor polgári peres úton rendezhetjük a vásárlás utáni esetleges problémákat. A legbiztonságosabb még mindig, ha időben, egy megbízható oldalon csapunk le a hőn áhitott jegyeinkre, vagy – a járvány után ismét – személyesen vásároljuk meg a szervezőktől – javasolja Siklósi Máté.

(Lendvai Martin)

BULI VAGY KULTÚRAROMBOLÁS? A HALLOWEEN MAGYARORSZÁGON

RÉGÓTA TARTÓ VITA MINDEN OKTÓBER VÉGÉN, HOGY MEG SZABAD-E ÜNNEPELNI MAGYARORSZÁGON A HALLOWEENT – HISZ NEKÜNK MEGVANNAK A SAJÁT ÜNNEPEINK, NOVEMBER 1-ÉN A MINDENSZENTEK ÉS NOVEMBER 2-ÁN A HALOTTAK NAPJA. VAJON MIBEN KÜLÖNBÖZIK EZEKTŐL A HALLOWEEN, HONNAN ERED ÉS MEGFÉR-E A MÁR MEGLÉVŐ „ÜNNEPEINK” MELLETT?

HALLOWEEN EREDETE

Mint ahogy a közmondás is tartja, minden út Rómába vezet – és ez a Halloween eredetével kapcsolatban sincs másképpen. Miután a rómaiak elfoglalták a kelták területeit, a meghódított és a hódító nép kultúrájának ünnepei és szokásai elkezdtek összeolvadni. A gyümölcsfák és a kertek istennőjének tiszteletére tartott esemény, a holtakról való megemlékezésre szánt nap, az ördögűzési rítusokról és a rosszakaratú, félelmetes szellemek elűzéséről szóló vallásos szokás, valamint a pogány kelta újév, a samhain – amit október 31-én tartottak – együtt a Halloween alkotóelemei.

Mind közül a pogány kelta szokásnak, a samhainnak – azaz a „nyár végének” – volt eredetileg a legerősebb hatása a Halloweenra. A kelták vezetői, a druidák azt állították, hogy ezen a napon a legvékonyabb a választóvonal az élők és a holtak világa között, ráadásul a legenda szerint a szellemek, különösképpen a gonoszak, ekkor látogatnak fel az alvilágból, és az az évben elhunytak ilyenkor lépnek át a túlvilágba. A szellemek mellett mitikus teremtmények is előzőnlük az emberek világát, és persze ők sem jóindulatúak. Ezeket a dolgokat még ma is összekapcsoljuk mind a Halloweennel, mind a keresztény mindenszentekkel és halottak napjával.

A kelták újévi szokása volt, hogy állatbőröket vettek magukra és három napon át ünnepeltek. Megköszönték a napistennek, hogy a földet és a termést gazdaggá tette, és hódoltak a holtak urának is. Papjaik, félve a szellemek mozgólódásától, a hegytetőn, a szent tölgy alatt gyülekeztek, tüzet gyújtottak majd

termény- és állat áldozatokat mutattak be a tűz körül táncolva, hogy megkönnyítsék a lelkek vándorlását. Reggel minden családnak adtak a megmaradt parázsából, hogy új tüzeket gyújthassanak velük, amelyek elűzik a gonosz szellemeket és melegen tartják az otthonokat is.

KELTA HAGYOMÁNYBÓL AMERIKAI POPKULT

Az évszázadok alatt a kelták hagyományai elég más irányt vettek. A Halloween miután eljutott Amerikába, szép lassan a rituális, spirituális ünnepből egy beöltözős bulivá vált tóklámpással, édességekkel, ijesztgetéssel és almahalászattal, ezzel kiszolgálva a fogyasztói társadalom igényeit. A modern szokások egy része – például az ijesztő jelmezekbe öltözés és a rémisztgetés – még érthető, a legenda szerinti gonosz szellemek és más szörnyek eljövetele miatt, de az édességek és más játékok már olyan plusz dolgok, amik korábban nem szerepeltek a halloweeni szokások között.

Talán meglepő, de a töklámpást nem teljesen az amerikaiak találták ki, ennek már a keltáknál is meg volt az elődje. Eredetileg kettős célt szolgált: távol tartotta a gonosz szellemeket és világított a halottak szellemeinek, hogy azok haza tudjanak találni.

Úgy tartják, hogy az angolul Jack-o'-lantern-nek hívott töklámpás egy Jack nevű részeges, ám tréfás és furfangos kovácsról kapta a nevét. Ő volt az, aki még az ördögöt is megviccelte. Mikor az eljött érte, hogy elvigye, Jack felkergette őt egy hatalmas fa tetejére, majd keresztet rajzolt a fa törzsére. Mivel az ördög köztudottan irtózik a kereszt érintésétől, nem tudott lejönni a fáról. Jack csak azután engedte le őt, miután az megígérte, hogy nem kísérti őt többé. Amikor Jack meghalt, a mennyországba nem engedték be iszákossága és csínytevései miatt, ám a pokolban sem lelt otthonra, mert az ördög is haragudott rá, amiért korábban túljárt az eszén. Ezért csak

odavetett Jacknek egy izzó fadarabot a pokol tüzéből, hogy legalább ne vaksötétben kelljen kóborolnia az idők végezetéig. Jack beletette az égő darabot egy kivájt fekete retkebe – más források szerint répába – és azóta is csak bolyong a lámpásával a mennyország és a pokol között. A répát vagy retket az amerikaiak tökre változtatták, valószínűleg azért, mert abból több nőtt arrafelé. Jack lámpása pedig lassan Halloween szimbólumává vált, és faragása elengedhetetlen részévé az ünnepnek.

A Halloween nem csak külföldön, de Magyarországon is hasonló ünnepévé vált, mint a karácsony és a húsvét. Már jóval október 31-e előtt tele van az összes áruház világító tökökkel, boszorkákkal, szellemekkel. Az ember elutasíthatja, vagy elfogadhatja, de vitathatatlan, hogy ennek az őszi ünnepnek is megvan a maga varázslatos hangulata, ami bárkit képes magával ragadni.

Az is említésre méltó, amit a Halloween jelent a filmiparban. Persze a rengeteg alkotás között, ami a témában készült, akad egy pár rossz is, de olyan remekművek is, mint a Tim Burton által rendezett rajzfilm, a Karácsonyi lidércnyomás, aminek főszereplője, Jack kultikus alakjává vált.

A HALLOWEEN MAGYARORSZÁGON

Egyes vélemények teljes meggyőződéssel állítják, hogy Magyarországon nem ünnepeľjük a Halloween-t. De valóban így van?

Ha tetszik, ha nem, ez nem igaz. Igaz, itthon nem bújnak a gyerekek jelmezekbe és mennek édességet gyűjteni a környék házakhoz, és az se túl jellemző, hogy klasszikus amerikai játékokat játszanánk október 31-én – például almahalászatot szájjal, kincskeresést vagy fánkfaló versenyt. Ellenben egyáltalán nem meglepő, ha valaki készít egy töklámpást, - akár óvodákban, iskolákban is - pedig ennek semmi köze a keresztény kultúrához. Valamint évek óta népszerű a halloweeni bulik szervezése is, ahol beöltöznek a résztvevők.

Alapvetően mindkét ünnep, a Halloween és a mindenszentek is elég hasonló elvre épül – a halottak, ősök tiszteletére. Míg a Halloweenből időközben egy bulizós, kikapcsolódásra szánt nap lett, addig a mindenszentek jobban megmaradt olyanoknak, mint amilyen eredetileg is volt. Pont emiatt nem tudja egymást kizárni a két ünnep. Itthon elsősorban a szórakozni vágyók tartják a Halloween-t, míg az elhunyt rokonaikról megemlékezni kívánók a mindenszenteket és a halottak napját.

(Vélek Domonkos)

HAGER RITTA:

FÉNY A GYAPIÚFÜGGÖNYÖN ÁT

„MINDEN EMBER KAP EGY TALENTUMOT, DE KI KELL TALÁLNI, HOGY PONTOSAN MI IS AZ, ÉS MIT KEZDJEN VELE AZ ÉLETÉBEN. AMINT EZ MEGVAN, KI KELL DOLGOZNI EZT AZ ADOTTSÁGOT. ÉN IS KAPTAM EGY TALENTUMOT, DE FOLYAMATOSAN GÁTAKBA ÜTKÖZTEM, KÜLÖNBÖZŐ TÉNYEZŐK NEM HAGYTAK ÉRVÉNYESÜLNI. DE BENNEM OLYAN ERŐS VOLT A TUDAT, HOGY ÉN TEXTILLEL SZERETNÉK FOGLALKOZNI, HOGY SOSEM ADTAM FEL, ÉS MINDENT MEGTETTEM AZÉRT, HOGY SIKERÜLJÖN ELÉRNI A CÉLOMAT.” – MÉSÉLTE A DUE TALLÓZÓNAK HAGER RITTA, A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA TAGJA, A NEMZET MŰVÉSZE.

MIKOR TALÁLKOZOTT LEGELŐSZÖR A MŰVÉSZETTEL?

Már gyerekkoromban közel kerültem a művészethez, mivel értelmiségi családból származom. A nagyanyám nagyon kreatív asszony volt, bármiből tudott valami csodálatosat varázsolni. Lehet, hogy tőle örököltem ezt az adottságot. Mindig is szerettem fantáziadús dolgokkal foglalkozni, például az édesapámnak gyakran segítettem a barkácsolásban, együtt több istállót is felépítettünk, és készítettünk sok gyerekjátékot. Emellett kislánykoromban babaruhákat varrtam. Nagyon élveztem, hogy lágy anyagokkal dolgozhatok. Viszont hímezni nem szerettem, pedig az iskolában azt tanították nekünk.

MIKOR DÖNTÖTT ÚGY, HOGY TEXTILLEL SZERETNE FOGLALKOZNI?

Még a gimnáziumban rájöttem, hogy nem szeretem annyira a latint meg a matematikát,

és inkább más irányban szeretnék továbbtanulni, ahol kibontakoztathatom a tehetségemet. Így esett a választásom az Országos Magyar Iparművészeti Főiskolára. Textilfestőként végeztem, és szerencsére egyből kaptam egy gyakornoki állást egy gyárban. Viszont nagyon hamar kirúgtak egy káder miatt. Az apám osztályidegen volt, és ezt nem nézték jó szemmel az '50-es években. Aztán az Operaházban kezdtem dolgozni kosztümfestőként, de sajnos onnan is hamar utamra bocsátottak. Összesen 12 munkahelyen dolgoztam, majd kitelepítették a családomat, és tulajdonképpen nyugalmi állapotba helyeztek. Három év múlva felkeresett az egyik főiskolás tanárom, aki mindig is hitt bennem, és segített visszakerülni a pályára. Így elkezdtem végre a textilanyaggal foglalkozni. Innentől kezdve hagytak nyugodtan dolgozni, viszont jó pár évig nem kaphattam semmilyen elismerést és díjat.

KÉSŐBB MILYEN ÉRZÉS VOLT ÁTVENNI AZ ELSŐ KITÜNTETÉSEKET?

A rendszerváltás után kinyílt előttem a világ, és megérezhettem azt, hogy milyen, ha megbecsülik az embert. Nagyszerű érzés volt átvenni az első kitüntetésemet, mégis másabb, mint amire számítottam. Nem hatott rám úgy, mint amikor még vágytam rá, de nem kaphattam meg.

MILYEN AZ ALKOTÓI FOLYAMATA?

Mint a legtöbb ember, én is mindent megfigyelek. Ilyenkor rácsodálkozok arra, hogy milyen szép a világ. Ezek hatására választom ki a témát, amivel foglalkozni szeretnék. Ezt követi a tervezés, majd a leghosszabb folyamat, a megvalósítás. Egy falikárpit manuális megalkotása, szövése nagyjából egy évig tart.

VAN KEDVENC ALKOTÁSA, AMIRE A LEGBÜSZKÉBB?

Mindig azt szeretem a legjobban, amit éppen csinálok. Persze csak akkor, ha jó lesz a végeredmény. Egyébként kiemelném a Brandenburgi kapu című alkotásomat, mely minden ember számára lehetőséget ad arra, hogy megtalálja a benne rejtőző fényt, hitet és szeretet.

MIÓTA TAGJA A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIÁNAK?

2007-ben hívtak meg egy átadó ünnepségre, és ott vehettem át a tagságról szóló bizonyítványt. Rengetegen gratuláltak nekem akkor, köztük Makovecz Imre is. Bebizonyosodott, hogy megérte kitartanom a pályám mellett oly sok éven át.

(Bogdán Noémi)

FOTÓ: TÖRÖK MÁTÉ

A TANKCSAPDA A LEGISMERTEBB, A BAGOSSY BROTHERS COMPANY A LEGKEDVELTEBB ZENEKAR

Itt a Nagy Diák Zenei Teszt!

AZ ELMARADT FESZTIVÁLOK HELYETT ZENEI KÖZVÉLEMÉNYKUTATÁST TARTOTTUNK NYÁRON A 14 ÉS 24 ÉV KÖZÖTTI FIATALOK KÖRÉBEN. A MEGKÉRDEZETTEK ZENEI ÍZLÉSÉRE VOLTUNK KÍVÁNCSIAK, EGÉSZEN PONTOSAN ARRA, HOGY MILYEN MAGYAR ZENEI PRODUKCIÓKAT ISMERTEK ÉS KEDVELTEK. A KÖZEL 500 RÉSZTVEVŐ VÁLASZÁBÓL AZ DERÜLT KI, HOGY A TANKCSAPDA A LEGISMERTEBB, A BAGOSSY BROTHERS COMPANY A LEGKEDVELTEBB ZENEKAR MAGYARORSZÁGON A FIATALOK KÖRÉBEN. A KUTATÁS EREDMÉNYÉT IS FIGYELEMBE VESZI A NOVEMBER 16-ÁN INDULÓ ÚJ ORSZÁGOS ONLINE JÁTÉKUNK, A NAGY DIÁK ZENEI TESZT.

A magyar zenék és zenekarok ismertségének és népszerűségének felméréséhez első körben egy szakmai grémiummal közösen kialakítottunk egy 100-as toplistát hazai előadókról; YouTube nézettségi listákat, online boltok toplistáit, fesztiválok fellépői felhozatalát, lemezadási listákat és rádiós játszási listákat alapul véve. Ezt a 100-as listát kérdőív formájában mutattuk be a felmérésben részt vevő 14 és 24 év közötti fiataloknak. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a válaszadók szerint az előadók közül kik a legnépszerűbbek és a legismertebbek. Közel ötszázan töltötték ki a kérdőívet, eszerint sorrendben a Bagossy Brothers Company, a Quimby és Punnany Massif a legkedveltebb, míg a Tankcsapda, a Halott Pénz és a Wellhello a leghíresebb együttes.

A kutatás eredményét alapul véve pedig egy edukatív online játékot indítottunk november 16-án Nagy Diák Zenei Teszt néven. A teszt kérdéseit Szabó Tamás rádiós szerkesztő, Nagy Szabolcs kommunikációs szakember, a Hangfoglaló Program mentora, Kiss Gábor sound designer, illetve a ProArt munkatársai

írták meg. A kérdéssor kitér többek közt könnyed zenei témákra, például honnan származik a Kowalsky meg a Vega neve, ki a Blahalouisiana énekesnője, mi Freddie polgári neve, és szerzői jogi kérdésekre is, mondjuk mikor nem kell egy DJ-nek jogdíjat fizetnie, mi a fairplayhungary.hu üzenete, illetve mi a hangfelvétel-előállító szerepe a zeneiparban.

A tesztet bárki ingyenesen kitöltheti a nagydiakzeneiteszt.hu oldalon egészen 2021. április 16-ig, de a játék középdöntőjébe és a döntőjébe csak a 14 és 24 év közötti

fiatalok legjobbjai kerülhetnek be. A finálé 2021. május 20-án lesz Budapesten, az Akvárium Klubban, ahol a győztes 300 ezer, a második helyezett 200 ezer, a harmadik helyezett pedig 100 ezer forint értékben kap telefont, fejhallgatót és hangszórót.

A Nagy Diák Zenei Teszt célja, hogy a magyar könnyűzene népszerűsítése mellett jogszerű zenefogyasztásra biztasson, megismertesse a szerzői jogok pozitív szerepét és jelentőségét, valamint azt, hogy ezek hogyan járulnak hozzá a szellemi termékek újratermeléséhez. Reményeik szerint azon túl, hogy jobban megismerik a magyar zeneszerzőket, szövegírókat és előadókat, támogatják is őket azzal, hogy kalóz források helyett a legális csatornákat választják a zenehallgatáshoz.

A program fő támogatója a ProArt - Szövetség a Szerzői Jogokért, s a projekt EU-s források bevonásával valósul meg.

TOP 10 legismertebb előadó:

1. Tankcsapda (a megkérdezettek 98,3 százaléka ismeri)
2. Halott Pénz (97,4)
3. Wellhello (95,7)
4. Molnár Ferenc Caramel (95,3)
5. Rúza Magdi (94,9)
6. Ákos (93,6)
7. Edda Művek (92,4)
8. Csík Zenekar (92,3)
9. Kowalsky meg a Vega (93,2)
10. Majka & Curtis (93,0)

TOP 10 legkedveltebb előadó:

1. Bagossy Brothers Company (a megkérdezettek 51,3 százaléka kedveli)
2. Quimby (50,4)
3. Punnany Massif (48,7)
4. Tankcsapda (47,0)
5. Margaret Island (42,6)
6. Halott Pénz (42,1)
7. Kowalsky meg a Vega (40,0)
8. Follow The Flow (37,2)
9. Wellhello (36,8)
10. 30Y (35,9)

És felvétel!

KEDVET KAPTÁL FILMET NÉZNI? EGYSZERŰ MEGOLDÁS: NÉZD MEG ONLINE, VAGY MENJ MOZIBA! DE HOGYAN IS ALAKULTAK KI A MA ISMERT MOZIK? HOGYAN JÖTT LÉTRE EGYÁLTALÁN A MOZGÓKÉP? MINDEZT HOGYAN ALAKÍTOTTÁK FILMMÉ?

Az első próbálkozásig egészen a 17. századig kell visszamennünk, ahol ugyanis a *laterna magica* segítségével tudtak rajzolt képeket kivetíteni úgy, hogy azok a mozgás illúzióját keltsék. Ennek ellenére a 19. század második feléig egy átlagember alig látott minőségi, színes képet. Ezekkel leginkább templomokban vagy képtárakban találkozhattak.

Szintén ennek a századnak a végén ugrásszerűen megindult a fejlődés, különösen a nyomdászatban és a festészetben.

Elterjedtek a családi fotók, képeslapok vagy a képes újságok is. Ezzel megteremtődött a mozgóképgyártás technikai és esztétikai alapja.

Edward Muybridge 1878-ban egy amerikai vasúti iparmágnás megbízásából egymás mellé helyezett fényképezőgépekkel készített fázisfelvételeket egy vágatató lóról, hogy látezik-e olyan, hogy a lónak vágatás közben mind a négy lába a levegőbe emelkedik-e. A kísérlet felkelti Le Prince érdeklődését, akiben egy találkozás után megerősödik az elhatározás, hogy egy olyan gépet készítsen, ami egymaga képes gyorsan, egymás után felvételeket készíteni. Így ezek az álló felvételek gyorsan egymás után vetítve a mozgás látszatát keltik. Ennek hatására még az évben bejelenteli szabadalmát, így őt tekintjük a mozgókép feltalálójának.

1894-ben Edison üzembe helyezi a kineoscope-ját. Ez egy olyan szekrény, amibe az érdeklődő belekukucska egy filmszalagra rögzített mozgóképet láthatott. Antoine Lumière francia fényképlemez- és fotóciikkgyáros meglátja ebben a gépben az üzleti lehetőséget, és megbizta két fiát, Augustét és Louist, hogy alakítsák át ezt a gépet úgy, hogy egyszerre több ember is nézhesse ezt a filmszalagot. A Lumière fivérek 1895-ben tartották az első nyilvános vetítést, és mint a mozgókép feltalálói bevonultak a média történelembe.

DE MIT ÉR A KÉP HANG NÉLKÜL?

A fonográf megjelenése után Muybridge javasolta Edison-nak, hogy a kineográfot és fonográfot kombinálják. Azonban ezzel a kombinációval még nem nevezhető hangosfilmnek, hisz maga a film nem volt hangosított, ezért ezt hangzófilmnek szokás nevezni. Közben azonban kísérletek az igazi

megoldáson: a képek és a hangok egyidejű, egyetlen celluloid szalagra rögzítésén.

1909-ben Londonban levetítették az első színes hatású filmet George Albert Smith fényképész korábban kifejlesztett kinemacolor eljárása segítségével. Színszűrőket használt, de csak két színnel tudott egyszerre dolgozni. A valódi színes film bemutatkozására 1917-ben az Amerikai Egyesült Államokban a technicolor eljárás adott lehetőséget.

1922-ben három német mérnök levetítette első hangos filmjét Berlinben, egy általuk feltalált új eljárással. Ez azon az elven működött, hogy a hanghullámokat elektromos impulzusokká, az impulzusokat viszont fénycsikká lehet alakítani. Ezáltal lehet hangcsikot rögzíteni a filmszalag egyik szélén. Lejátszáskor a szalagon lévő jelek ismét elektromos impulzusok lesznek, melyek a hanggerjesztő membránt rezegtetik.

A nagy áttörést a Vitaphone eljárás jelentette. A hangot 40 cm-es lemezről játszották és a lemezeknek az egyik oldalán volt a hangfelvétel. 1929-1931 között rövidfilmeket is készítettek kb. 3 perces játékidővel, ezeket ugyanis hanglemezeként is értékesíteni lehetett.

A Warner Brothers *A dzsesszénekes* című 1927-es munkájával kezdetét vette a hangosfilm korszaka. A filmipar a hatalmas siker ellenére is vonakodott áttérni a hangosfilmre, hisz jelentős költségekkel járt ez. Akik nem tudtak áttérni az új technikára, azok később le is morzsolódtak.

Az első magyar hangosfilm a *Kék bálvány* volt, ezt követte Csontos Gyula és Kabos Gyula játékával a *Hyppolit, a lakáj*, amely óriási kasszasikernek bizonyult.

George Cukor: *A nők* című, 1939-es filmje volt az első amerikai hangos játékfilm, melyben hosszabb színesre forgatott és színesen vetített jelenet volt. Szintén 1939-ben elkészült a teljesen színesre forgatott és színesen vetített film, az *Elfújta a szél*.

1940-ben Walt Disney *Fantázia* című rajzfilmjében először használták a sztereó hangot.

A mozi aranykorának a televíziózás feltalálása és a televíziókészülékek elterjedése vetett véget. Teljesen azonban sohasem szűnt meg a hatalmas vásznak varázsa.

(Bodor Julcsi)

NAGY MAGYAR
FILMTESZT
DIÁKOKNAK

4.

NAGY MAGYAR FILMTESZT
NEGYEDSZER!**Szeretsz moziba járni?**

Vagy filmet nézni a tévében, netflixen, HBO-n? Van kedvenc magyar filmed?

Ha igen, neked szól a Nemzeti Filmintézet és a DUE közös játéka, a Nagy Magyar Filmteszt!

Töltsd ki 18 kérdéses kvízünket a www.filmteszt.hu oldalon, és tedd próbára magad, mennyire vagy járatos a magyar filmek világában!

A játékkal még nyerhetsz is: a fődíjat a nyertes választja ki egy iPhone 12, egy Samsung Galaxy Note 20 és egy európai városlátogatás vagy tengerparti nyaralás közül. Am ha a dobogó második vagy harmadik fokára állsz, akkor sem távozol üres kézzel – jutalmad egy-egy profi kamerás okostelefon lesz! És hogyan lehetsz te az első, hogy viheted haza az általad választott fődíjat? Kit tudná ezt jobban elmondani, mint aki maga is megnyerte a Filmtesztet? A 2020. februárban véget ért harmadik Nagy Magyar Filmteszt győztese az akkor még érettségire készülő Kéri Anna Katica volt.

Kéri Anna Katica

Honnan jött az ötlet, hogy elindulj a DUE Nagy Diák Filmtesztjén?

A Facebookon találkoztam a felhívással, és úgy gondoltam, hogy miért ne? Kíváncsiságból töltöttem ki.

Ez volt az első teszt, amin elindultál?

Nem. Korábban is kitöltöttem már a Filmtesztet, de akkor nem jutottam tovább a középdöntőbe. Második alkalommal viszont igen, sőt, a döntőbe is, amit végül meg is nyertem.

Mi az oka, hogy ennyire szereted a magyar filmeket?

Még a szüleimmel kezdtem a filmeket nézni, ami nem csak, hogy jó szórakozás, de kiváló családi program is volt egyben.

Azért néztünk magyar alkotásokat, mert amikor a szüleim fiatalok voltak, nem tudtak külföldi filmekhez hozzájutni, ezért azokat az alkotásokat mutatták meg nekem, amin ők is szocializálódtak. Természetesen én is nézek külföldi filmetek és sorozatokat a magyarok mellett, de személy szerint a magyarokat preferálom. Kialakult egyfajta kötődés.

Ajánlod, hogy sok magyar alkotást nézzünk meg?

Persze, ajánlom, azonban mindenki azt nézze, amit szeret és amire igénye van. Az utóbbi időben rengeteg figyelemreméltó magyar alkotás született, azokat mindenképpen érdemes megnézni.

Hogyan készültél fel a versenyre?

Annyit tettem, hogy a frissen kijött filmek és sorozatok tartalmát elolvastam; helyszíni, szereplők, rendező és tartalom stb. Tehát elég sokat olvastam róluk. De különösebben nem készültem.

Ha „recept” kellene adnod az idei versenyzőknek a jó eredmény elérésére, mit javasolnál nekik?

Érdemes utánajárni a dolgoknak, ahogy én is tettem. A feleletválasztós kérdéseknél próbáltam kizárni a rosszakat, és a tudásom vagy a megérzésem szerint választottam a maradékból a helyes választ, ami a legtöbb esetben jól is működött. Ezt ajánlom mindenkinek.

Hogy élted meg a teszt döntőjét?

Nagyon jól éreztem magam. Próbáltam csak a tesztre koncentrálni, de ez nem mindig sikerült a nagy közönség miatt. De a közönség is hatalmas pozitívum volt, ekkora közönség előtt a színpadon játszani óriási élmény, amit nehéz szavakba önteni.

Számítottál rá, hogy ilyen jó eredményt fogsz elérni?

Nem számítottam rá, hogy megnyerem. Azt hittem, mindenki hatalmas tudással rendelkezik, én meg nem készültem fel eléggé. De utólag úgy tűnik, mégis jól volt a felkészülésem.

„CSAK ÚGY LEHET FEJLŐDNI, HA RENGETEGET PRÓBÁLKOZOL”

INTERJÚ SÜTŐ GRÉTÁVAL

A DUE-TÁBOR SOKUNK SZÁMÁRA EGY ÉLETRE MEGHATÁROZÓ ÉLMÉNY, HISZEN KOMOLY SZAKMAI TANÁCSOK, FOLYAMATOS FEJLŐDÉS ÉS KIBONTAKOZÁS MELLETT MINDANNYIAN EGY CSALÁDRA IS LETÜNK OTT. SÜTŐ GRÉTIT IS OTT ISMERTÜK MEG. VELE BESZÉLGETTÜNK AZ ELSŐ KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

A KIÁLLÍTÁS A RÓLU(N)K SZÓL CÍMET KAPTA, ÉS GRÉTI PORTRÉKÉPEI KÖRÉ ÉPÜLT A FOTÓSorozat. A TÁRLAT JANUÁRIG LESZ MEGTEKINTHETŐ PÉCSETT, A CSINOS PRESSZÓBAN.

MIÓTA FOTÓZOL?

2014 óta foglalkozom komolyabban a fotózással, és 2015-ben kaptam meg az első fényképezőgépet a családomtól. Akkor kezdtem a Vizuális Nevelésért Alapítvány szakkörére járni, ahol tehetséggondozás folyik, tehát műteremben is van lehetőségünk bármikor fényképezni. Lehetőségünk van különböző programokra is kijárni, fotózni és ez volt az, ami elindított az úton.

EGY FOTÓS ISKOLÁT IS ELVÉGEZTÉL A KÖZELMÚLTBAN, IGAZ? MI VOLT A LEGJOBB DOLOG, AMIT OTT KAPTÁL?

Egy OKJ-s fotóst képzést végeztem el, amivel fotográfus és fotótermék-kereskedő képesítést kaptam. Szerintem ez egy nagyon jó képzés volt, végigvettük a fontosabb, fotózásokkal kapcsolatos dolgokat. Nagyon jó volt, hogy olyan tematikára volt felépítve az egész, hogy végig mentünk egészen a portréfotózástól kezdve a tárgyfotózásig, mindenben, így mindenből tanultam egy kicsit.

SZERINTED MI JELLEMZI A FOTÓZÁSI STÍLUSODAT?

A kiállítással kapcsolatban jöttem rá arra, hogy nincs még meg a saját stílusom, vagy ha meg is van, akkor az még nagyon szerteágazó, és próbálok ezeket a szálakat még összefogni. Próbálok visszaadni azt, amit ténylegesen látok, azt a fajta képi világot, de jelenleg ez még kialakulóban van. A stílusom mindig változik, és feltörekvő fotósoknak is azt tudom javasolni, hogy járjanak ki rendezvényekre, fotózzanak rengeteget a természetben, vagy akár a barátokkal együtt.

KINEK VAGY MINEK AZ INDÍTTATÁSÁVAL JÖTT LÉTRE A KIÁLLÍTÁS?

A kiállításra a Vizuális Nevelésért Alapítvány által adódott lehetőségem. Van egy junior

galériánk, így minden évben van lehetőség két kiállításra. Egy ősszel, ami januárig látogatható, és egy pedig tavasszal, ami egész nyáron. A kiállítást Kálec Rudolfnak, Körvélyesi Lászlónak, és Odrobina Tamás tanár uraknak köszönhetem!

MIK INSPIRÁLTÁK A KIÁLLÍTÁSON LÁTHATÓ KÉPEID? MÁSOK A KÉPEID CÉLJÁT ÚGY ÍRTÁK LE, HOGY A LÉNYEGE, HOGY A „MODELLEK KÉTDIMENZIÓS

KÉPEIBŐL EGY VALÓSÁGOS EGYÉNISÉGRE ASSZOCIÁLJON A SZEMLÉLŐ” – EZT EGY KICSIT KIFEJTENÉD NEKEM?

Ezt a tanárom fogalmazta meg rólam, ő az, aki inspirált, és segített. Előző válaszomra tudok reflektálni, igyekszem azt megragadni, amit én is látok. Olyan környezetbe helyezni el a modellt, illetve olyan fényeket beállításokat alkalmazni, ami nem idegen tőle, tehát passzol a személyiségéhez.

MENNYI IDŐ ALATT KÉSZÜLTKE EL A TÁRLATRA A FOTÓK?

Az elmúlt évből válogattam össze ezeket a portrékat, mert eredetileg az volt a terv, hogy egy konkrét, és jobban kidolgozott portrészorozatot fogok kiállítani, csak ugye a járványügyi helyzet miatt ez nem teljesen tudott létrejönni, szóval maradt az elmúlt év.

VOLT ESETLEG EGY NEHEZEBB RÉSE A MUNKA FOLYAMATBAN, AMIT MÁSKÉPP CSINÁLNA, ÉS TANULTÁL BELŐLE?

Sok dolog nem az elképzelésem szerint alakult. Volt olyan modell, akit visszahívtam, mert az utómunka közben jöttem rá, hogy ezt a képet mégsem így képzeltem el, és nem passzol a háttér vagy a világítás. De lényegében ezekből is tanultam, és tudom, hogy legközelebb hogyan csináljam másképp, és így is sikerült összehozni egy szuper kiállítást!

(Barna Vivien)

HALLGASD A DUE RÁDIÓT ONLINE! PODCAST.DUE.HU

médiahálózat
due
a diákújságíró egyesület

NAGY MAGYAR

FILMTESZT

DIÁKOKNAK

4.

TÖLTSD KI A NAGY MAGYAR FILMTESZTET
A NAGYDIAKTESZTEK.HU OLDALON
VAGY TÖLTSD LE A NAGY DIÁK TESZTEK APPOT!

NFI
NEMZETI
FILMINTÉZET
MAGYARORSZÁG

A FŐDÍJ VÁLASZTHATÓ: IPHONE 12, SAMSUNG GALAXY NOTE 20 VAGY 2 SZEMÉLYES UTAZÁS EGY EURÓPAI VÁROSBA